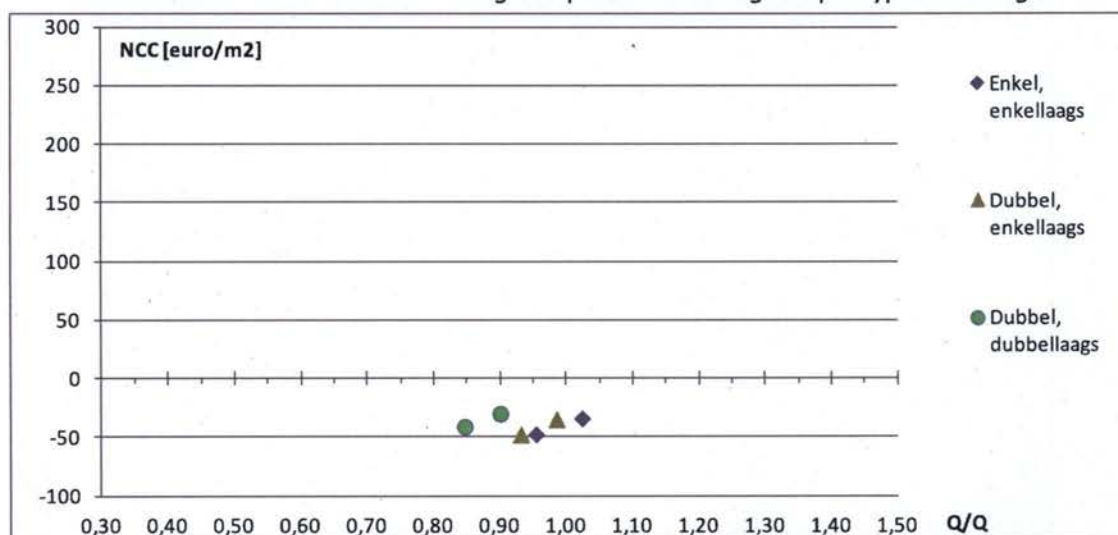

Woonwagens

Figuur 6.3

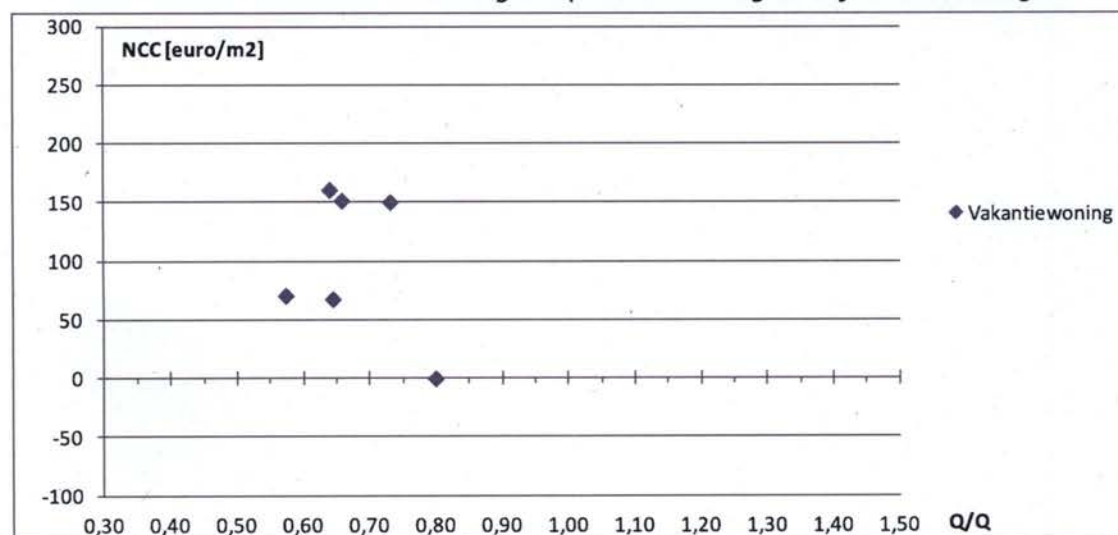
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen per type woonwagen

Vakantiewoningen

Figuur 6.4

Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen bij vakantiewoningen

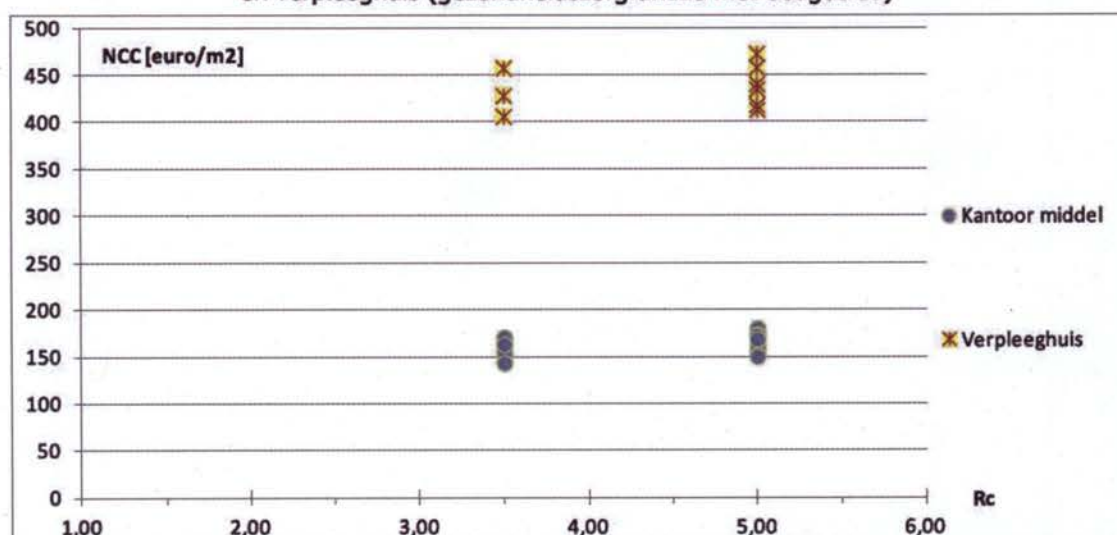
6.2 Nieuwbouw utiliteit

Het effect op de netto contante kosten van de doorgerekende maatregelen is per gebruiksfunctie weergegeven in figuur 6.6 tot en met 6.14. Alleen in figuur 6.5 is voor isolatie van de schil een overzicht gegeven voor de resultaten voor een kantoor en een verpleeghuis.

Isolatie utiliteitsbouw

Figuur 6.5

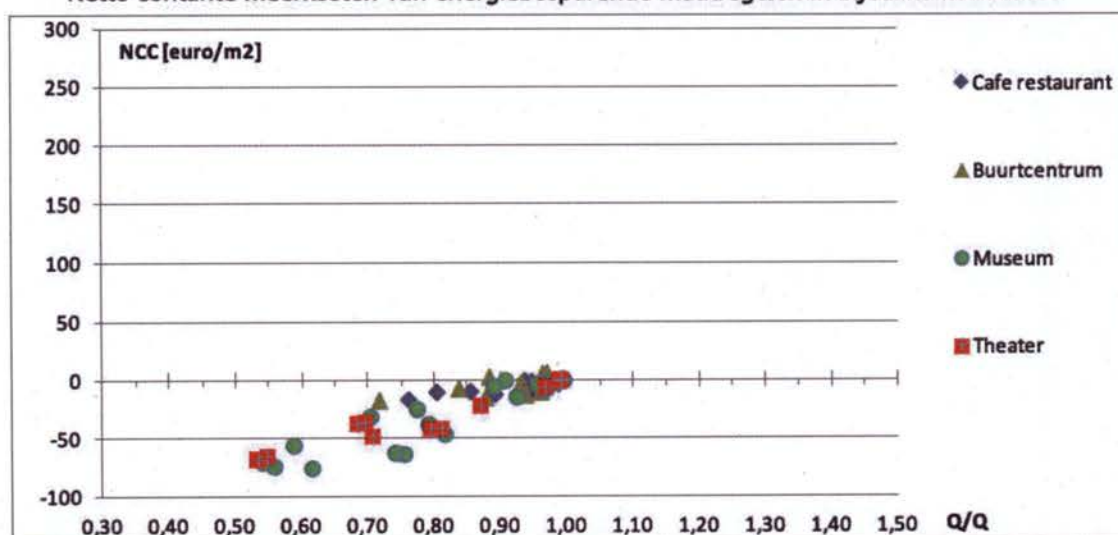
Netto contante absolute kosten van isolatiemaatregelen in middelgroot kantoor (kantoorfunctie) en verpleeghuis (gezondheidszorgfunctie met bedgebied)

Bijeenkomstgebouwen

Figuur 6.6

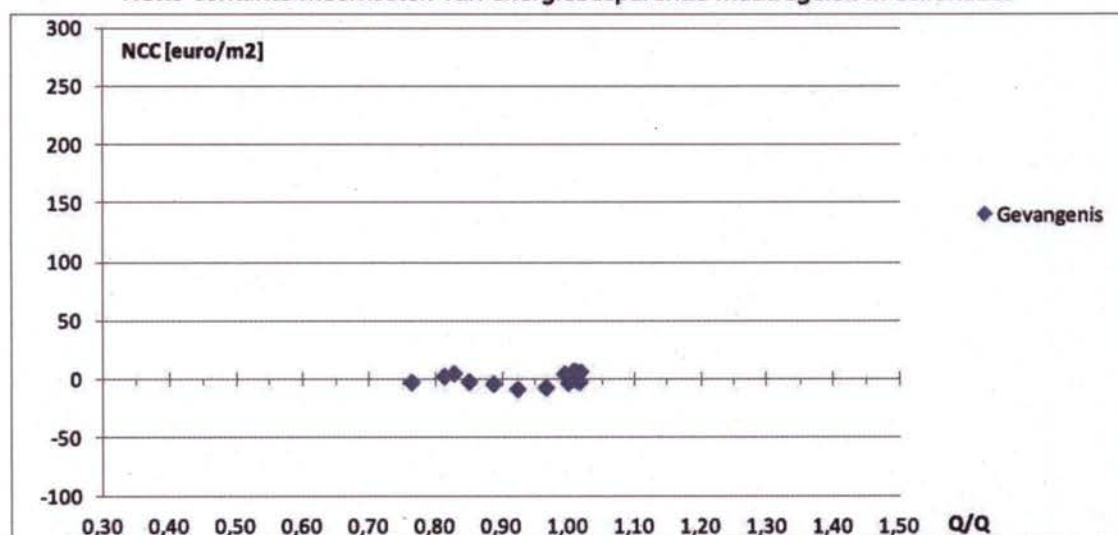
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in bijeenkomstfuncties

Cellengebouwen

Figuur 6.7

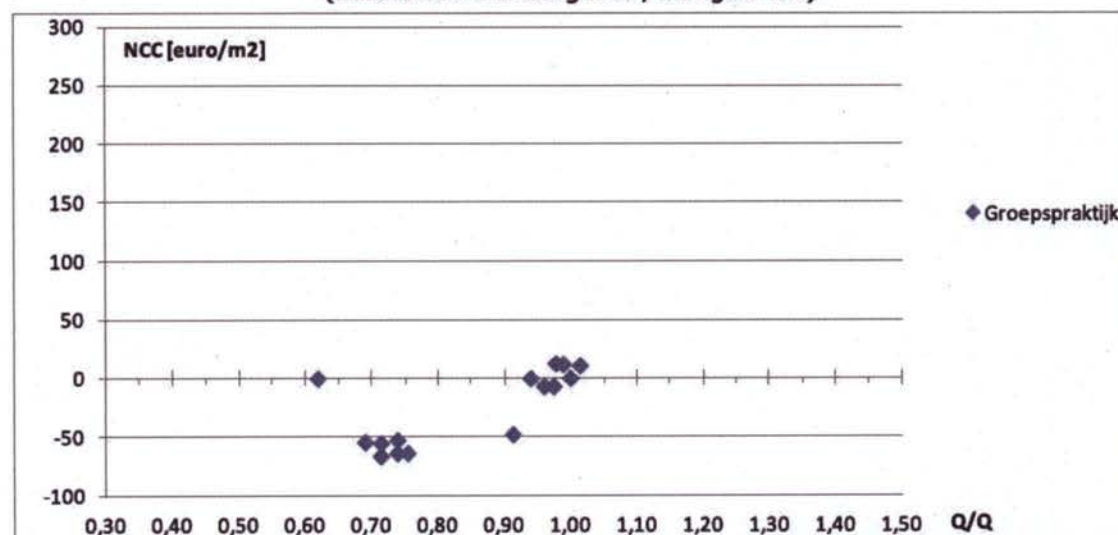
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in celfuncties

Gezondheidszorggebouwen

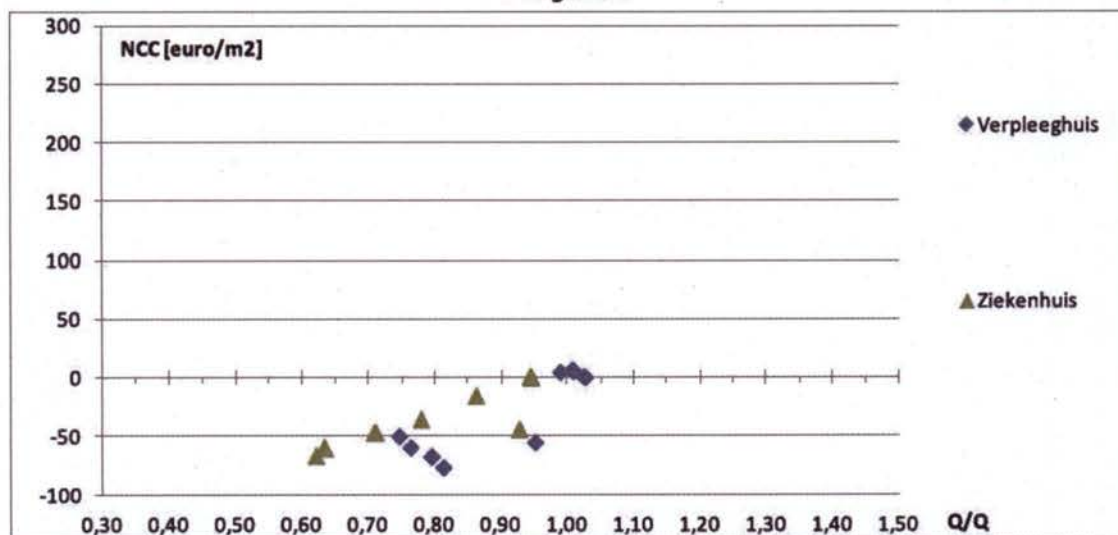
Figuur 6.8

Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in gezondheidszorgfuncties
(andere dan met bedgebied, zie figuur 6.9)

Figuur 6.9

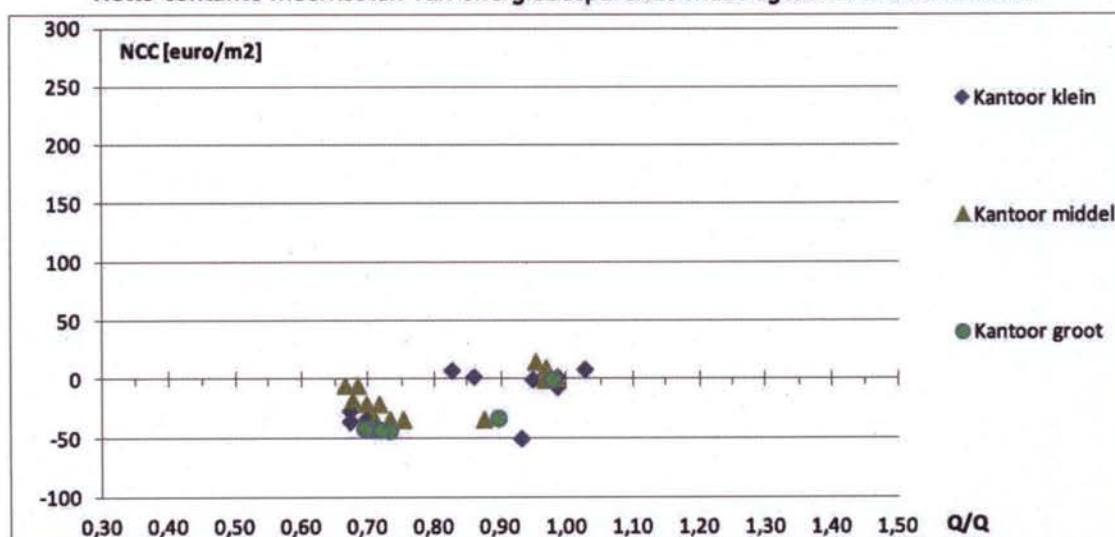
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in gezondheidszorgfuncties met bedgebied

Kantoorgebouwen

Figuur 6.10

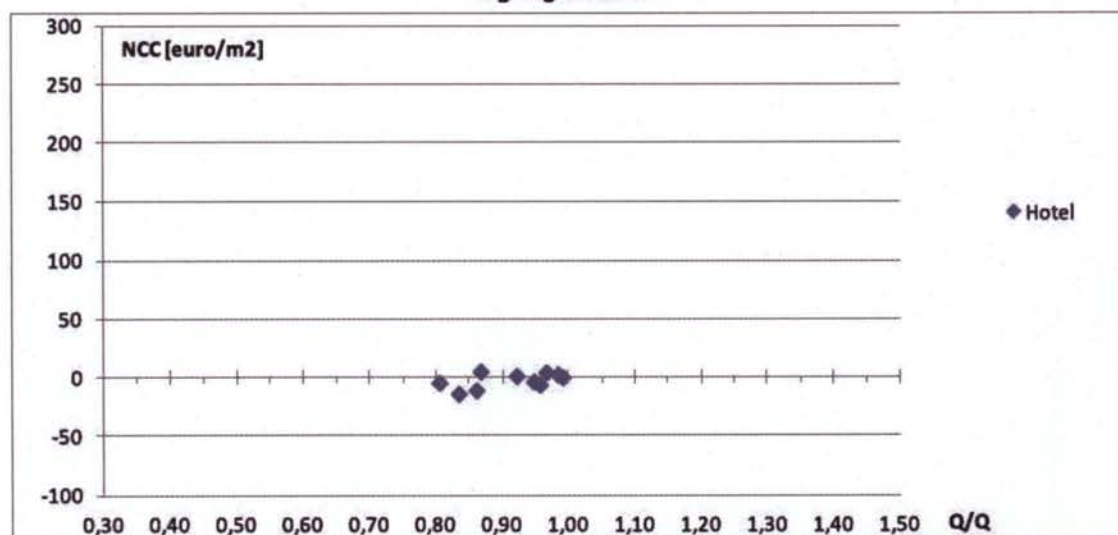
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in kantoorfuncties

Logiesgebouwen

Figuur 6.11

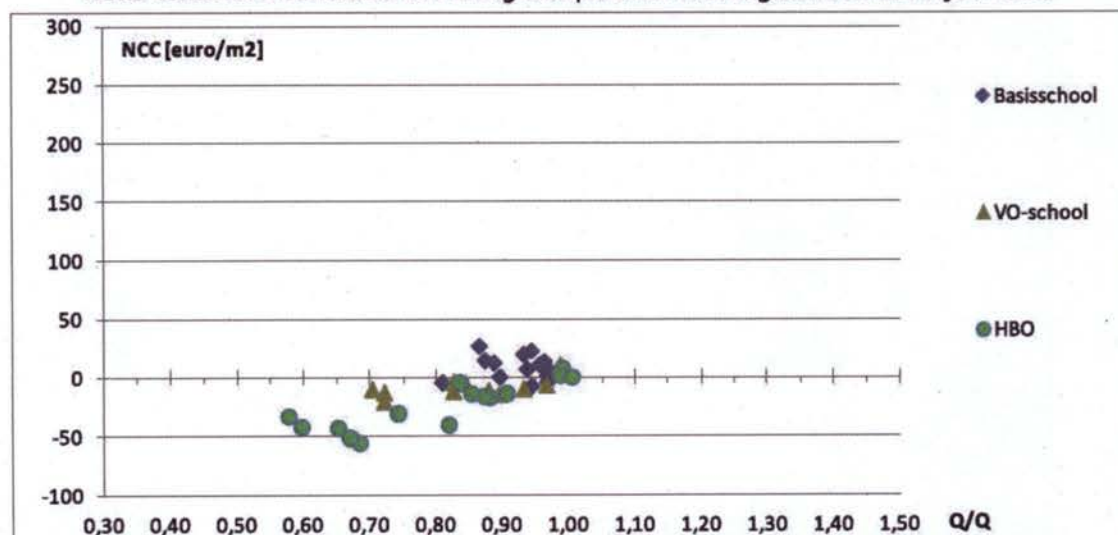
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in logiesfuncties in logiesgebouwen

Onderwijsgebouwen

Figuur 6.12

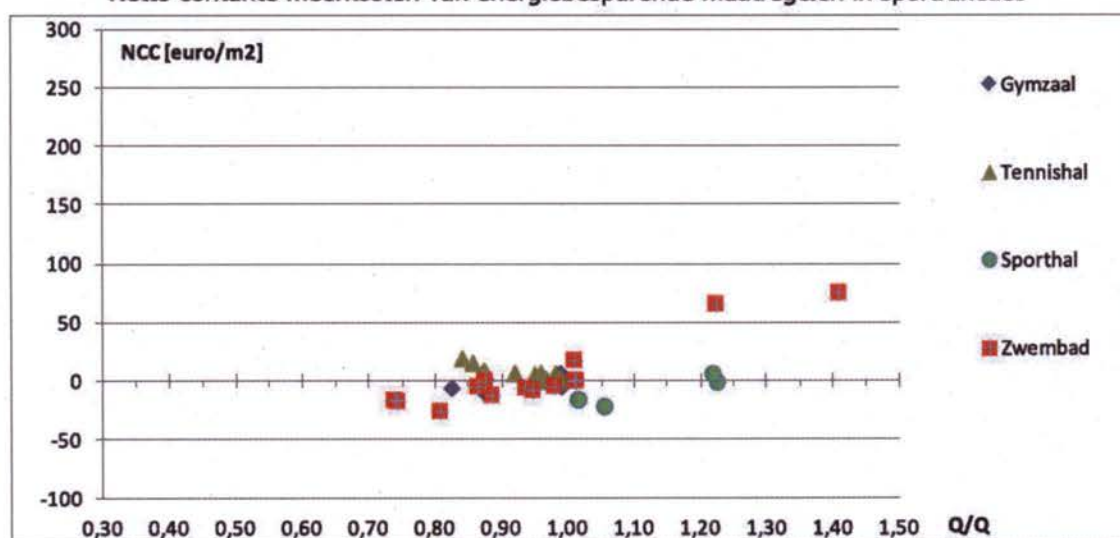
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in onderwijsfuncties

Sportgebouwen

Figuur 6.13

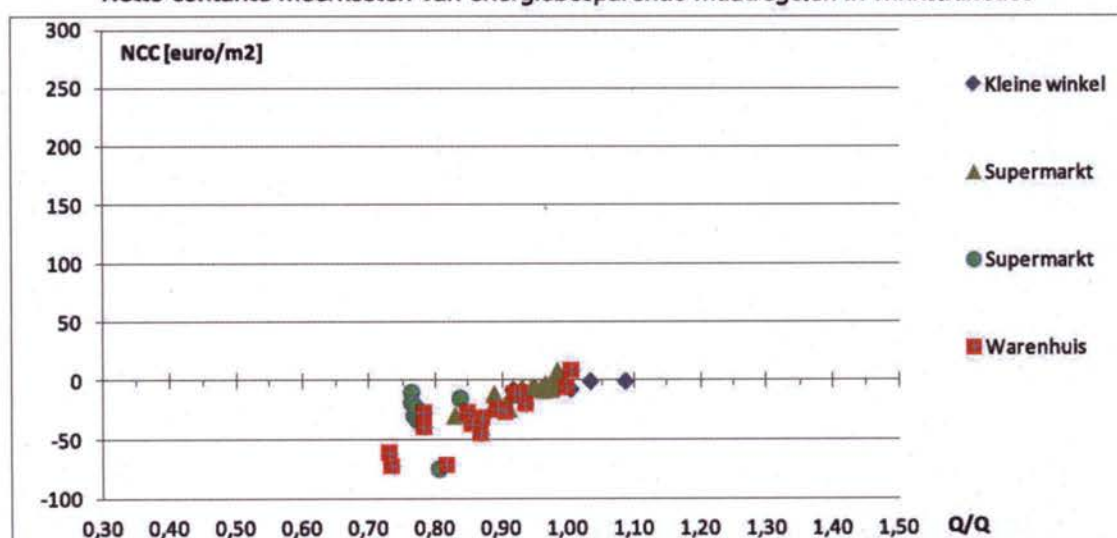
Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in sportfuncties

Winkelgebouwen

Figuur 6.14

Netto contante meerkosten van energiebesparende maatregelen in winkelfuncties

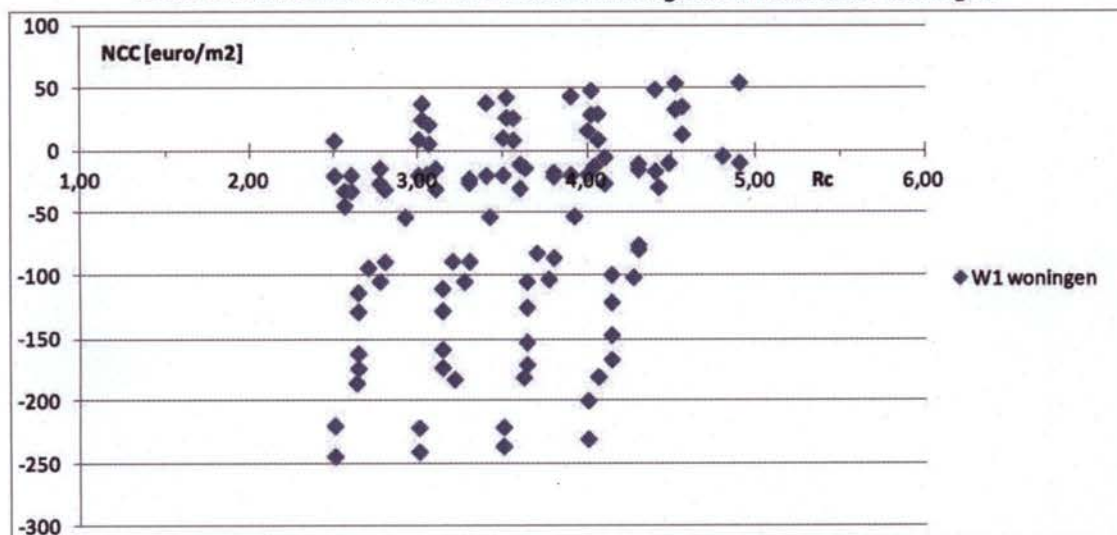

6.3 Bestaande bouw bouwkundig

Het effect op de netto contante kosten van de doorgerekende maatregelen is separaat weergegeven voor woonfuncties in figuur 6.15 en voor utiliteitsbouwfuncties in figuur 6.16 en 6.17.

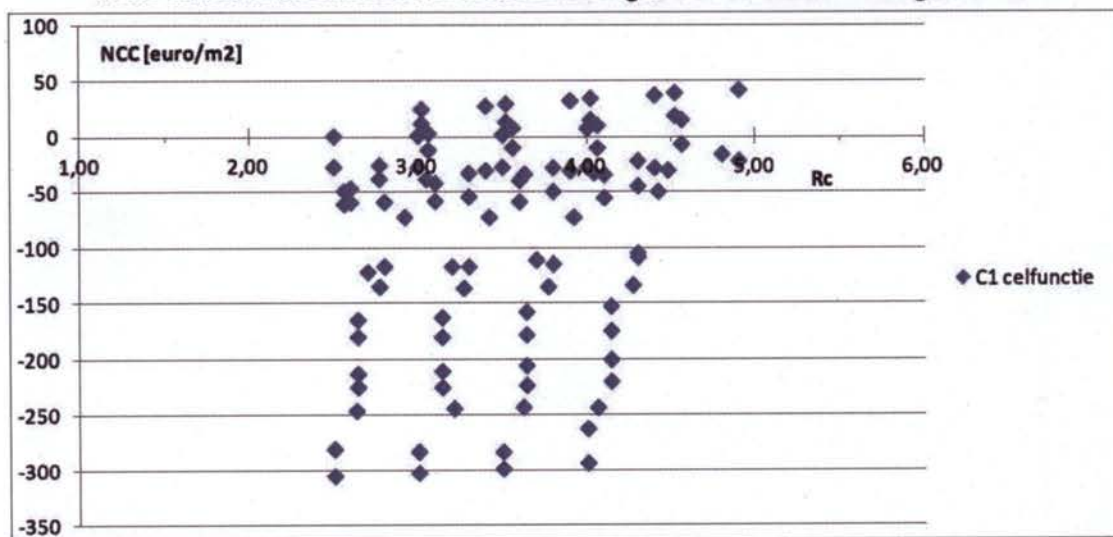
Figuur 6.15

Netto contante meerkosten van isolatiemaatregelen in bestaande woningen

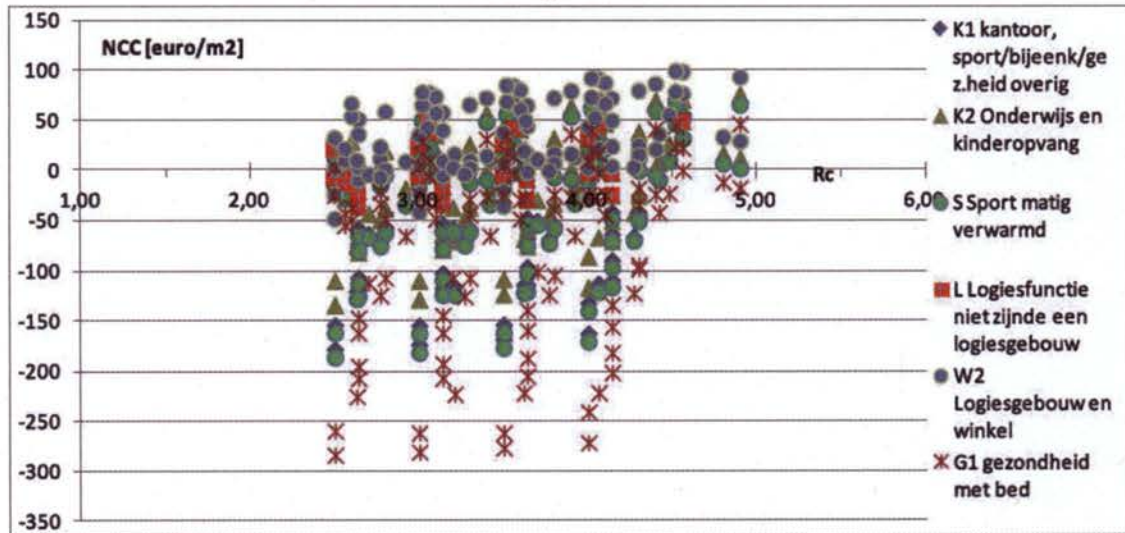

Figuur 6.16

Netto contante meerkosten van isolatiemaatregelen in bestaande cellengebouwen

Figuur 6.17
Netto contante meerkosten van isolatiemaatregelen in bestaande utiliteitsgebouwen exclusief
cellengebouwen

6.4 Bestaande bouw installaties

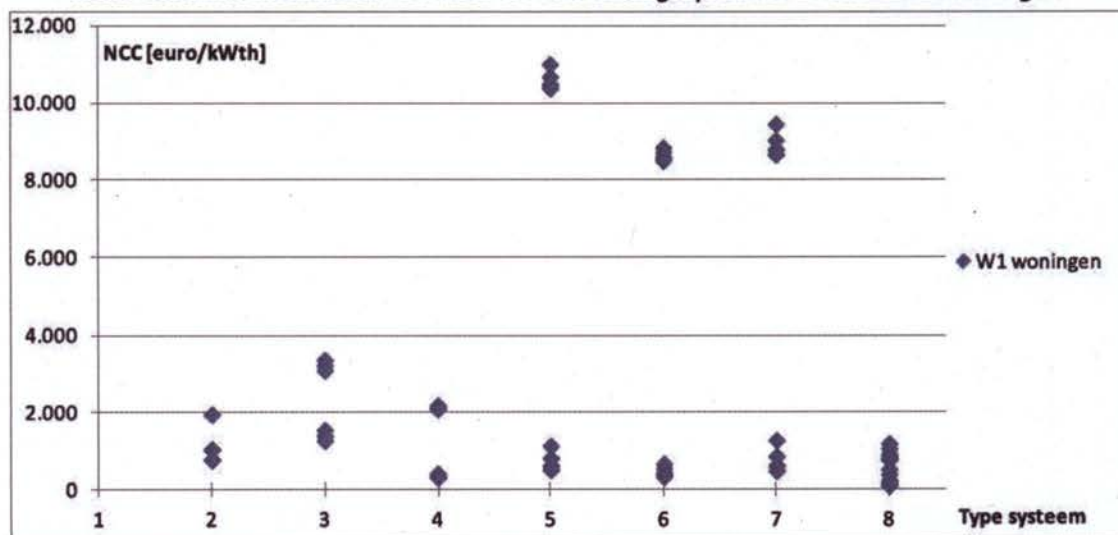
Het effect op de netto contante kosten van de doorgerekende maatregelen is separaat weergegeven voor woonfuncties in figuur 6.18 en voor utiliteitsbouwfuncties in figuur 6.19 en 6.20.

In de figuren is onderscheid gemaakt in de verschillende mogelijke koel- en verwarmingssystemen:

2. Koeling via Warmte- en koudeopslag.
3. Gaswarmtepomp.
4. Gaswarmtepomp met HR107 piekkel.
5. Elektrische warmtepomp.
6. Elektrische warmtepomp met HR107 piekkel.
7. Elektrische warmtepomp op retourlucht.
8. Elektrische warmtepomp op retourlucht met HR107 piekkel.

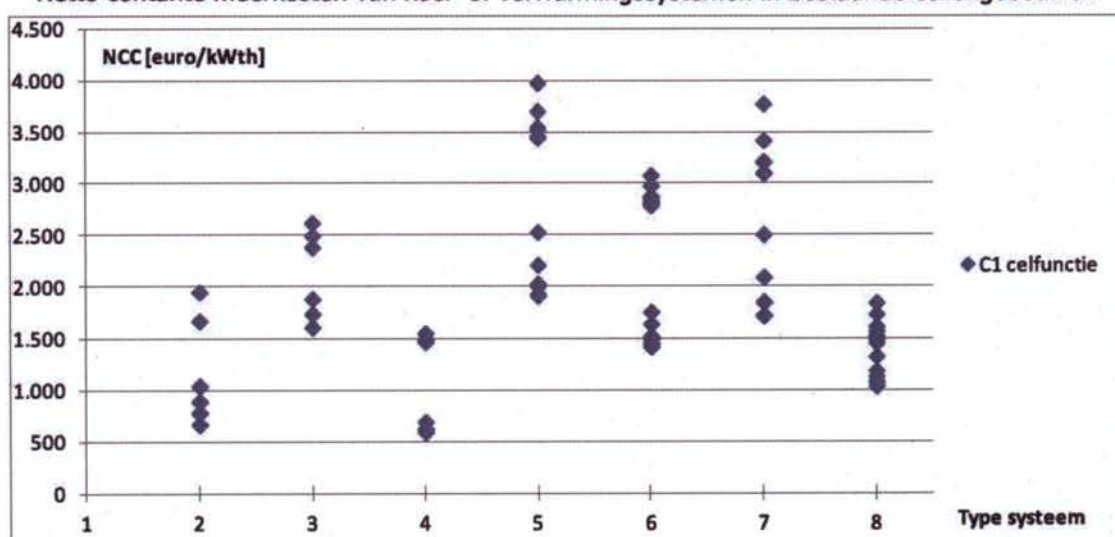
Figuur 6.18

Netto contante meerkosten van koel- of verwarmingssystemen in bestaande woningen

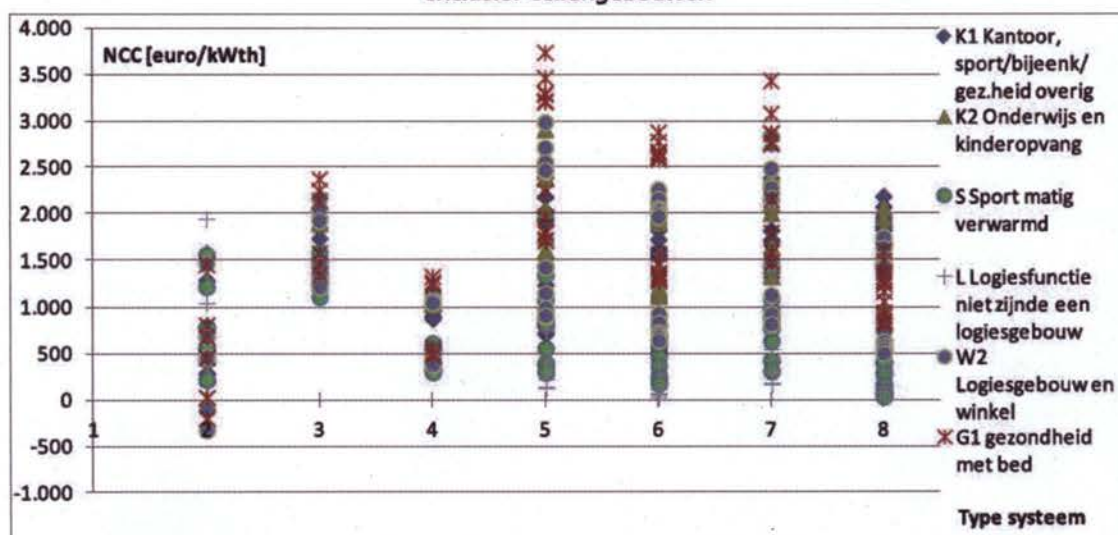
Figuur 6.19

Netto contante meerkosten van koel- of verwarmingssystemen in bestaande cellengebouwen

Figuur 6.20

Netto contante meerkosten van koel- of verwarmingssystemen in bestaande utiliteitsgebouwen, exclusief cellengebouwen

7. Evaluatie calculatie en energiebesparingsbeleid

7.1 Financiële of macro-economische calculatie

De resultaten van de macro-economische calculatie in hoofdstuk 6 zijn over het algemeen vergelijkbaar met de resultaten van de financiële calculatie in hoofdstuk 5. Voor een beperkt aantal referentiegebouwen zijn de totale netto contante kosten enigszins lager. De macro-economische calculatie leidt ten opzichte van de financiële calculatie niet tot andere inzichten voor de kosteneffectiviteit van de energieprestatie-eisen.

Door Nederland is gekozen voor het hanteren van de financiële calculatie als basis voor de bepaling van de kostenoptimaliteit. De financiële calculatie sluit het meeste aan bij het reeds gevoerde energiezuinigheidsbeleid voor gebouwen waarbij kosteneffectiviteit leidend is geweest.

7.2 Kostenoptimaal

Voor nieuwbouw zijn de resultaten van de kostenoptimaliteitsberekeningen uitgezet tegen de Q/Q-waarde. Bij een Q/Q-waarde van maximaal 1,00 voldoet een gebouw in Nederland aan de energieprestatie-eisen uit de bouwregelgeving.

De doorgerekende gevoeligheidsanalyses voor de discontovoet en het energieprijsscenario leiden niet tot significante verschillen in de resultaten.

Woonfuncties nieuwbouw

Het kostenoptimale punt voor woningen ligt bij een Q/Q van circa 1,00.

Voor woonwagens lijkt het kostenoptimale punt te liggen tussen 0,80 en 1,00. Het aantal doorgerekende maatregelen is echter te beperkt om dit met zekerheid te kunnen constateren.

Bij de vakantiewoningen lijkt het kostenoptimale punt te liggen tussen 0,70 en 0,80. Net als bij de woonwagen is het aantal doorgerekende maatregelen te beperkt om dit met zekerheid te kunnen stellen. Wel wordt geconstateerd dat de energieprestatie-eis voor vakantiewoningen op dit moment geen gelijke tred houdt met de overige eisen uit de bouwregelgeving. De Q/Q-waarde tussen 0,70 en 0,80 hoort bij de referentiesituatie die volgt uit de vangnet-eisen van de bouwregelgeving. Voor 2015 is een aanscherping van de EPC-eisen voor woningbouw voorzien. Aanscherping van de EPC-eis voor vakantiewoningen zal daarbij meegenomen worden.

Utiliteitsfuncties nieuwbouw

Bij een aantal gebruiksfuncties liggen de netto contante kosten voor de verschillende doorgerekende maatregelen op een horizontale lijn rondom de totale netto contante kosten van nul. In deze gevallen lijkt het kostenoptimale niveau bereikt. Het kostenoptimale punt van de maatregelen ligt tussen een Q/Q van 0,80 en 1,0. Het gaat om de volgende gebruiksfuncties:

- Celfunctie (in cellingebouw) (0,80-1,00).
- Logiesfunctie (in logiesgebouw) (0,85-1,00).
- Sportfuncties: het kostenoptimale punt lijkt te liggen tussen 0,80 en 1,00. Zonder de resultaten voor het zwembad lijkt het kostenoptimale punt te liggen tussen 0,90 en 1,00.

Voor de overige gebruiksfuncties zit er wel variatie in de netto contante kosten van de verschillende doorgerekende maatregelen. Bij de volgende gebruiksfuncties ligt het kostenoptimale punt tussen een Q/Q van 0,80 en 1,00:

- Bijeenkomstfuncties (0,90-1,00).
- Onderwijsfuncties: het kostenoptimale punt voor onderwijsfuncties lijkt te liggen tussen 0,70 en 0,90. Voor basisscholen ligt het optimale punt echter tussen 0,90 en 1,00. De basisschool is dus maatgevend voor de onderwijsfunctie².
- Winkelfuncties: het kostenoptimale punt lijkt te liggen tussen 0,80 en 0,90. Voor de kleine winkel is het echter al moeilijk om aan een q/q van 1,00 te voldoen. De kleine winkel is dus maatgevend voor de winkelfunctie.

Voor kantoorfuncties en de gezondheidszorgfuncties (met en zonder bedgebed) lijkt het kostenoptimale punt te liggen tussen 0,70 en 0,90. Voor deze gebruiksfuncties ligt het kostenoptimale punt relatief ver af van de huidige energieprestatie-eisen (Q/Q=1,00).

Bestaande bouw

Voor alle categorieën van gebruiksfuncties is het mogelijk om kostenneutrale isolatiemaatregelen te nemen bij de verschillende R_c -niveaus. Of de R_c -verhoging kostenneutraal is uit te voeren is echter afhankelijk van het type constructie dat in de renovatie situatie aanwezig is. Op grond van de bouwregelgeving is het echter niet mogelijk om onderscheid te maken naar type constructie. Bij een R_c van 4,0 m²K/W zijn de kosten enigszins hoger ten opzichte van een R_c van 2,5 m²K/W. Bij nieuwbouw is in Nederland momenteel een R_c -niveau van 3,5 m²K/W vereist

De beoordeelde installatiesystemen waarmee in renovatiesituaties een meer energiezuinig opweksysteem gerealiseerd kan worden, leiden afhankelijk van de energievraag en gebouwcategorie in de meeste gevallen tot significant hogere netto contante kosten. Er is geen sprake van een kostenoptimaal punt.

² Voor utiliteitsgebouwen geldt per gebruiksfunctie een EPC-eis. Indien er voor een gebruiksfunctie meerdere referentiegebouwen beschikbaar zijn, dan wordt de hoogte van de EPC-eis bepaald op basis van het maatgevende referentiegebouw (met de hoogste EPC-els). Dit om te voorkomen dat de EPC-eis voor bijvoorbeeld een kleine school vrijwel niet te halen is omdat de hoogte van de EPC-eis gebaseerd is op een grote school (die veel makkelijker aan de EPC-eis kan voldoen). Het uitgangspunt is dat de EPC-eisen zo gekozen worden dat energiebesparing gestimuleerd worden én haalbaar is voor alle gebouwen.

De voorgestelde eisen voor bestaande bouw refereren dan ook aan de systeemrendementen van de referentiesituaties.

7.3 Kostenoptimaal beleid

Voor nieuwbouw van woningen komen de huidige eisen overeen met het kostenoptimale punt.

Bij nieuwbouw van utiliteit is het kostenoptimale punt niet exact te bepalen. Voor de meeste gebruiksfuncties ligt het kostenoptimale punt binnen een bandbreedte van een Q/Q van 0,80 tot 1,00.

Volgens de Verordening mag het eisenniveau 15% onder of boven het kostenoptimale punt liggen. Voor de meeste gebruiksfuncties wordt hieraan voldaan mits het kostenoptimale punt bij een Q/Q van 0,85 of hoger ligt. Bij een $Q/Q < 0,85$ wordt niet voldaan.

Voor kantoorfuncties en de gezondheidszorgfuncties (met en zonder bedgebed) lijkt het kostenoptimale punt te liggen tussen 0,70 en 0,90. Met de huidige eisen wordt voor deze gebruiksfuncties daarom niet voldaan aan de maximale bandbreedte van 15%.

Geplande actualisatie nieuwbouw utiliteitsgebouwen

Een actualisatie van de haalbare en kostenoptimale energieprestatie-eisen voor utiliteitsbouw is gepland voor eind 2013. Op dit moment wordt de te hanteren methodiek onderzocht en afgestemd. Bij de berekening van de geactualiseerde energieprestatie-eisen voor utiliteitsbouw zal straks gebruik worden gemaakt van de nieuwe bepalingsmethode NEN 7120. De aangepaste energieprestatie-eisen worden naar verwachting in 2014 in de bouwregelgeving opgenomen zodat deze in 2015 van kracht kunnen worden.

De algemene overheidsdoelstelling daarbij is om in 2015 de energieprestatie-eisen ten opzichte van 2007 met circa 50% aangescherpt te hebben. In 2009 zijn de energieprestatie-eisen al met circa 20% aangescherpt. Dat impliceert dat de energieprestatie-eisen in 2015 nog met circa 25% aangescherpt moeten worden. Over de omvang van de aanscherping zal mede afhankelijk van de resultaten van het nog uit te voeren onderzoek nader beslist worden.

Voorgenomen eisen bestaande bouw

Aan bestaande bouw worden op dit moment geen eisen gesteld. De voorgenomen eisen voor koel- en verwarmingssystemen gaan uit van de systeemkeuze van de referentiesituatie. Voor de isolatiemaatregelen kan geen goed onderscheid gemaakt worden in de kostenoptimaliteit van verschillende isolatieniveaus. Voor bestaande bouw is voor ingrijpende renovaties daarom aangesloten bij het prestatieniveau voor nieuwbouw.

kostenoptimaliteit energieprestatie eisen Nederland 2015

datum 19 juni 2015
 vestiging Arnhem
 uw kenmerk -
 ons kenmerk E.2014.1235.02.N001
 verwerkt door GA|MBR

project RVO / Kostenoptimaliteit EU
 betreft Aanscherping EPC-eisen nieuwbouw
 versie 001
 contactpersoon [REDACTED]
 e-mail/telefoon [REDACTED]

Aanscherping EPC-eisen nieuwbouw

In 2013 is de kostenoptimaliteit van de energieprestatie-eisen in Nederland conform de EPBD recast en EU verordening 244/2012 vastgelegd in DGMR rapportage E.2012.1094.00.R001v003 (van11 maart 2013).

Voor een aantal gebouwfuncties in nieuwe gebouwen is in de rapportage geconstateerd dat het kostenoptimale punt enigszins lager lag dan de geldende energieprestatie-eisen voor nieuwbouw op dat moment (2012). Sinds 1 januari 2015 zijn de energieprestatie-eisen voor nieuwe gebouwen in Nederland aangescherpt. In deze notitie wordt weergegeven in hoeverre de huidige energieprestatie-eisen voldoen aan de in 2012 bepaalde kostenoptimale niveaus.

In tabel 1 is per gebouwfunctie aangegeven:

- Wat de energieprestatie-eis was in 2012.
- Wat bij de uitgevoerde berekeningen de geconstateerde afwijking was ten opzichte van het kostenoptimale punt (indien van toepassing).
- Wat theoretisch de benodigde EPC-eis was om in het kostenoptimale gebied te komen.
- Wat de aangescherpte EPC-eis is in 2015 en
- in hoeverre de aangescherpte EPC-eis binnen het kostenoptimale gebied valt of zelfs een strengere eis is.

Gebruiksfunctie	EPC-eis 2012	Kosten-optimale punt	Benodigde EPC eis kostenoptimaal	EPC-eis 2015	EPC-eis 2015 valt binnen kostenoptimale bandbreedte of is strenger?
woningen en woongebouwen ¹	0,6	1,00	0,60	0,4	ja (strenger)
bijeenkomst-functie	2,0	0,90 - 1,00	1,80 - 2,00	1,1	ja (strenger)
celfunctie	1,8	0,80 - 1,00	1,44 - 1,80	1,0	ja (strenger)
gezondheidszorg overig	1,0	0,70 - 0,90	0,70 - 0,90	0,8	ja
gezondheidszorg met bedgebied	2,6	0,70 - 0,90	1,82 - 2,34	1,8	ja
kantoorfunctie	1,1	0,70 - 0,90	0,77 - 0,99	0,8	ja
logiesfunctie in logiesgebouw	1,8	0,85 - 1,00	1,53 - 1,80	1,0	ja (strenger)
onderwijsfunctie	1,3	0,70 - 1,00	0,91 - 1,30	0,7	ja (strenger)
sportfunctie	1,8	0,80 - 1,00	1,44 - 1,80	0,9	ja (strenger)
winkelfunctie	2,6	0,80 - 0,90	2,08 - 2,34	1,7	ja (strenger)

Tabel1: Per gebruiksfunctie: EPC-eis in 2012, positie van het kostenoptimale punt ten opzichte van EPC eis 2012, bandbreedte voor de EPC-eis om aan het kostenoptimale 'punt' te voldoen, EPC eis in 2015 en de mate waarin de EPC-eisen van 2015 voldoen aan kostenoptimaliteit.

De energieprestatie-eis is per gebruiksfunctie in Nederland vastgelegd met een EPC: energieprestatie-coëfficiënt. In bovengenoemde rapportage is het kostenoptimale punt bepaald ten opzichte van deze eis. Wanneer het kostenoptimale punt dus bij 1,0 lag, was de gestelde EPC ook kostenoptimaal conform het kostenoptimaliteitskader uit de verordening. Een kostenoptimaal punt van 0,8 betekent dat het kostenoptimale punt bij een 20% lagere (=betere) EPC-eis ligt dan vereist was. Voor de meeste

¹ Op de eis voor woongebouwen zijn twee uitzonderingen: vakantiewoningen en woonwagens. De eisen hiervoor zijn in 2015 niet aangescherpt.

gebruiksfuncties kon echter geen exact punt vastgesteld worden en is in tabel 1 de bandbreedte weergegeven waartussen het kostenoptimale punt zich bevond.

Tevens is in tabel 1 weergegeven wat de benodigde EPC-eis was om binnen het bereik van de bandbreedte van het kostenoptimale 'punt' te komen. Volgens de verordening mag het eisenniveau van de lidstaten bovendien 15% boven of onder het kostenoptimale punt liggen.

Geconstateerd wordt dat de EPC-eisen in 2015 voor alle gebruiksfuncties vallen binnen de bandbreedte van het kostenoptimale 'punt'.

DGMR Bouw B.V.

Rijksoverheid

Energielabel woning

Straatnaam huisnummer

postcode, plaats

BAG-ID: xxxxxxxxxxx

Energielabel C

Registratienummer XX0000000
 Datum van registratie XX-XX-XXXX
 Geldig tot XX-XX-XXXX

Veel besparingsmogelijkheden

Weinig besparingsmogelijkheden

Overzicht woningkenmerken

1. Woningtype	Appartement met meerdere woonlagen - Tussen dak vloer
Bouwperiode	1983 t/m 1987
Woonoppervlakte	81 t/m 100m ²
2. Glas woonruimte(s)	HR glas
Glas slaapruimte(s)	Dubbelglas
3. Gevelisolatie	Gevel extra geïsoleerd
4. Dakisolatie	Dak extra geïsoleerd
5. Vloerisolatie	Vloer extra geïsoleerd
6. Verwarming	Individuele CV-ketel, geïnstalleerd voor 1998
7. Aparte warmwatervoorziening	Nee
8. Zonne-energie	Nee
9. Ventilatie	Mechanische ventilatie

Wilt u besparen op uw energierekening? Overweeg dan de volgende mogelijke maatregelen:

HR++ glas in de slaapruimte(s)	(Extra) isolatie van uw begane grondvloer
Een warmtepomp voor de verwarming van uw woning	(Extra) isolatie van uw dak
Een HR107-combiketel voor de verwarming van uw woning en warmwater	(Extra) isolatie van uw buitenmuren
Een zonneboiler voor het verwarmen van uw tapwater	HR++ glas in de woonruimte(s)
Zonnepanelen voor het opwekken van elektriciteit	Een HR107-ketel voor de verwarming van uw woning

Als de besparingsmogelijkheden HR107-ketel, HR107-combiketel en/of warmtepomp tegelijk op uw energielabel verschijnen, dan is slechts één van deze maatregelen zinvol om uit te voeren. U kunt hieruit dus een keuze maken.

Goedgekeurd door:

Naam Naam Achternaam
 Examennummer XXX00000000
 KvK nummer 00000000

Afgegeven conform de
 regeling energieprestatie gebouwen

Dit energielabel is afgegeven door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Dit energielabel kunt u altijd verifiëren op www.energielabelvoorwoningen.nl of www.zoekuwenergielabel.nl.

Disclaimer

De besparingsmogelijkheden die genoemd worden op dit energielabel zijn maatregelen die op dit moment in de meeste gevallen kosteneffectief zijn of dit binnen de geldigheidsduur van het energielabel kunnen worden. In de bijlage krijgt u een indicatie hoeveel bovenstaande maatregelen kosten en wat zij u opleveren aan energiebesparing. Meer informatie over de maatregelen vindt u op www.milieucentraal.nl. Of de genoemde maatregelen daadwerkelijk verantwoord toegepast kunnen worden uit oogpunt van bijvoorbeeld comfort, gezondheid, kosten e.d. is afhankelijk van de huidige specifieke eigenschappen van uw woning. Er kunnen daarom geen rechten worden ontleend aan deze informatie. U wordt altijd geadviseerd om hiervoor professioneel advies in te winnen.

Bijlage bij het energielabel

Meer informatie over de geadviseerde maatregelen

De besparingsmogelijkheden die genoemd worden op dit energielabel zijn maatregelen die op dit moment in de meeste gevallen kosteneffectief zijn of dit binnen de geldigheidsduur van het energielabel kunnen worden. Hieronder vindt u meer informatie over de geadviseerde maatregelen.

(Extra) isolatie van uw begane grondvloer

Huizen met vloerisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Zorg voor een goede isolatiewaarde van de vloerconstructie na isolatie (zogenoeten Rc-waarde). Aanbeveling voor een bestaande woning is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. Het rendement van vloerisolatie is vergelijkbaar met een rente van acht procent op een spaarrekening. [Meer info.](#)

(Extra) isolatie van uw dak

Huizen met dakisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Aanbeveling voor de bestaande bouw is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. Het rendement van dakisolatie is vergelijkbaar met een rente van 9 procent op een spaarrekening.

[Meer info.](#)

(Extra) isolatie van uw buitenmuren

Huizen met gevelisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Spouwmuurisolatie is de meest voordelige vorm van isolatie. Het rendement van spouwmuurisolatie is vergelijkbaar met een rente van 12 procent op een spaarrekening. Je bespaart nog meer als je spouwmuurisolatie combineert met isolatie aan de buitenzijde of de binnenzijde van de gevel (voorzetwand). Aanbeveling voor de bestaande bouw is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. [Meer info.](#)

HR++ glas in de woonruimte(s) en in de slaapruiimte(s)

Huizen met isolerend glas verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Aanbeveling is glas met een isolatiewaarde van $U_{raam} \leq 1,80 \text{ W/m}^2\text{K}_2$, dit komt overeen met HR++ glas in bestaande kozijnen in leefruimte(s) en slaapruiimte(s). Het rendement van HR++ isolatieglas is vergelijkbaar met een rente van 7 procent op een spaarrekening. [Meer info.](#)

Een HR107-ketel voor de verwarming van uw woning (en warm water)

Met een zuinige combiketel voor cv en warm water, zoals een hr-107 combiketel, kan het gasverbruik flink dalen. Heb je nog een oudere combiketel of conventioneel rendement (cr-ketel)? Dan bespaar je op jaarbasis ruim 500 euro (aan energiekosten en onderhoud) als je een hr-107 combiketel aanschaft. Daar staat tegenover dat je eenmalig zo'n 2.100 euro moet uitgeven (zie de tabel). [Meer info.](#)

Een warmtepomp voor de verwarming van uw woning

Warmtepompen halen met een warmtewisselaar warmte uit de onuitputtelijke bronnen lucht, bodem of grondwater; en ze hebben een zeer hoog rendement. Het netto rendement van huidige elektrische warmtepompen ligt op 160 tot 200 procent voor verwarming, en 80 tot 140 procent voor warm water. Dat is hoger dan het rendement van een gasgestookte hr-107 ketel (voor beide 107 procent).

Hierbij is het elektriciteitsgebruik voor de warmtepomp meegewogen.

[Meer info.](#)

Een zonneboiler voor het verwarmen van uw tapwater

Een zonneboiler bespaart ongeveer 50 procent op de kosten voor warm water. Een huishouden van vier personen met een zonneboiler en hr-combiketel (als naverwarmer) bespaart daarmee zo'n 210 m³ gas, ofwel 140 euro per jaar aan gaskosten (prijsspeil 2014/2015). Daarvan blijft 110 euro over als de elektriciteitskosten voor de pomp (zo'n 25 euro voor circa 100 kWh verbruik) en onderhoudskosten (10 euro per jaar) betaald zijn.

Heeft het huishouden nu een elektrische boiler, dan is de besparing hoger: gemiddeld 370 euro per jaar minder elektriciteitskosten (zo'n 1.600 kWh). Het is namelijk duurder om water te verwarmen met stroom dan met gas.

Een zonneboilercombi bespaart in beide gevallen nog zo'n 75 m³ gas (ruim 50 euro) per jaar extra, omdat die ook energie bespaart op verwarming. [Meer info.](#)

Zonnepanelen voor het opwekken van elektriciteit

De prijzen van zonnepanelen dalen gestaag, door technische ontwikkelingen en schaalvergroting. Een zonnepanelensysteem van 6 panelen kost inclusief omvormer en installatie ongeveer 3.000 euro (prijsspeil oktober 2014). Het rendement van een investering in zonnepanelen is vergelijkbaar met een rente van 6 procent op een spaarrekening.

[Meer info.](#)

Eisen bij een grootschalige renovatie

Voor een aanbouw of grootschalige renovatie zijn er nog aanvullende eisen voor de isolatiewaarden. Een ingrijpende renovatie houdt in dat meer dan 25 procent van de oppervlakte van de gebouwschil vernieuwd, veranderd of vergroot wordt. De eisen aan isolatiewaarden zijn:

- Vloerisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 3,5 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 15 cm standaard isolatiemateriaal.
- Dakisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 6,0 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 26 cm standaard isolatiemateriaal.
- Gevelisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 4,5 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 15 cm standaard isolatiemateriaal.
- HR++ glas in leefruimte(s) en slaapruiimte(s) moet een isolatiewaarde hebben van $U_{raam} \leq 1,65 \text{ W/m}^2\text{K}$, dit komt overeen met HR++ glas in nieuwe kozijnen in leefruimte(s) en slaapruiimte(s).

Door toepassing van een HR-107 ketel, een HR combi-ketel of een warmtepomp wordt voldaan aan de installatie-eisen van een grootschalige renovatie.

NB: de opgegeven rendementen zijn door Milieu Centraal berekend met de Standaard Rekenmethode Rendementen. De uitkomst van de Standaard Rekenmethode Rendementen is direct te vergelijken met de rente op een spaarrekening. [Meer info.](#)

Energielabel woning

Straatnaam huisnummer

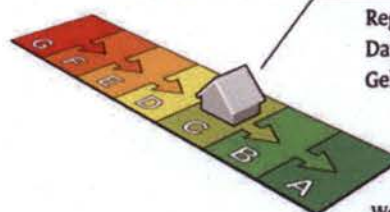
postcode, plaats

BAG-ID: xxxxxxxxxxx

Energielabel C

Registratienummer XX0000000
Datum van registratie xx-xx-xxxx
Geldig tot xx-xx-xxxx

Veel besparingsmogelijkheden

Weinig besparingsmogelijkheden

Alle nieuwbouwwoningen na 2006 hebben een energielabel A. Vijftig procent van de bestaande woningen heeft inmiddels label C of beter.

Overzicht woningkenmerken

1. Woningtype	Rijwoning niet op een hoek
Bouwperiode	1983 t/m 1987
Woonoppervlakte	81 t/m 100 m ²
2. Glas woonruimte(s)	HR glas
Glas slaapruimte(s)	Dubbelglas
3. Gevelisolatie	Gevel extra geïsoleerd
4. Dakisolatie	Dak extra geïsoleerd
5. Vloerisolatie	Vloer extra geïsoleerd
6. Verwarming	Individuele CV-ketel, geïnstalleerd voor 1998
7. Aparte warmwatervoorziening	Nee
8. Zonne-energie	Nee
9. Ventilatie	Mechanische ventilatie

Wilt u besparen op uw energierekening? Overweeg dan de volgende mogelijke maatregelen:

HR++ glas in de slaapruimte(s)	(Extra) isolatie van uw begane grondvloer
Een warmtepomp voor de verwarming van uw woning	(Extra) isolatie van uw dak
Een HR107-combiketel voor de verwarming van uw woning en warmwater	(Extra) isolatie van uw buitenmuren
Een zonneboiler voor het verwarmen van uw tapwater	HR++ glas in de woonruimte(s)
Zonnepanelen voor het opwekken van elektriciteit	Een HR107-ketel voor de verwarming van uw woning

Als de besparingsmogelijkheden HR107-ketel, HR107-combiketel en/of warmtepomp tegelijk op uw energielabel verschijnen, dan is slechts één van deze maatregelen zinvol om uit te voeren. U kunt hieruit dus een keuze maken.

Goedgekeurd door:

Naam
Examennummer
KvK nummer

Naam Achternaam
XXX00000000
00000000

Afgegeven conform de
regeling energieprestatie gebouwen

Dit energielabel is afgegeven door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Dit energielabel kunt u altijd verifiëren op www.energielabelvoorwoningen.nl of www.zoekuwenergielabel.nl.

Disclaimer

De besparingsmogelijkheden die genoemd worden op dit energielabel zijn maatregelen die op dit moment in de meeste gevallen kosteneffectief zijn of dit binnen de geldigheidsduur van het energielabel kunnen worden. In de bijlage krijgt u een indicatie hoeveel bovenstaande maatregelen kosten en wat zij u opleveren aan energiebesparing. Meer informatie over de maatregelen vindt u op www.milieucentraal.nl. Of de genoemde maatregelen daadwerkelijk verantwoord toegepast kunnen worden uit oogpunt van bijvoorbeeld comfort, gezondheid, kosten e.d. is afhankelijk van de huidige specifieke eigenschappen van uw woning. Er kunnen daarom geen rechten worden ontleend aan deze informatie. U wordt altijd geadviseerd om hiervoor professioneel advies in te winnen.

Bijlage bij het energielabel

Meer informatie over de geadviseerde maatregelen

De besparingsmogelijkheden die genoemd worden op dit energielabel zijn maatregelen die op dit moment in de meeste gevallen kosteneffectief zijn of dit binnen de geldigheidsduur van het energielabel kunnen worden. Hieronder vindt u meer informatie over de geadviseerde maatregelen.

(Extra) isolatie van uw begane grondvloer

Huizen met vloerisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Zorg voor een goede isolatiewaarde van de vloerconstructie na isolatie (zogenoemde Rc-waarde). Aanbeveling voor een bestaande woning is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. Het rendement van vloerisolatie is vergelijkbaar met een rente van acht procent op een spaarrekening. [Meer info.](#)

(Extra) isolatie van uw dak

Huizen met dakisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Aanbeveling voor de bestaande bouw is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. Het rendement van dakisolatie is vergelijkbaar met een rente van 9 procent op een spaarrekening.

[Meer info.](#)

(Extra) isolatie van uw buitenmuren

Huizen met gevelisolatie verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Spouwmuurisolatie is de meest voordelige vorm van isolatie. Het rendement van spouwmuurisolatie is vergelijkbaar met een rente van 12 procent op een spaarrekening. Je bespaart nog meer als je spouwmuurisolatie combineert met isolatie aan de buitenzijde of de binnenzijde van de gevel (voorzetwand). Aanbeveling voor de bestaande bouw is een isolatiewaarde van $R_{c} \geq 2,5 \text{ m}^2\text{K/W}_1$, dit komt overeen met dikte van 10 cm standaard isolatiemateriaal. [Meer info.](#)

HR++ glas in de woonruimte(s) en in de slaapruijnte(s)

Huizen met isolerend glas verliezen minder warmte, waardoor de ketel minder hard hoeft te stoken. Aanbeveling is glas met een isolatiewaarde van $U_{raam} \leq 1,80 \text{ W/m}^2\text{K}_2$, dit komt overeen met HR++ glas in bestaande kozijnen in leefruimte(s) en slaapruijnte(s). Het rendement van HR++ isolatieglas is vergelijkbaar met een rente van 7 procent op een spaarrekening. [Meer info.](#)

Een HR107-ketel voor de verwarming van uw woning (en warm water)

Met een zuinige combiketel voor cv en warm water, zoals een hr-107 combiketel, kan het gasverbruik flink dalen. Heb je nog een oudere combiketel of conventioneel rendement (cr-ketel)? Dan bespaar je op jaarbasis ruim 500 euro (aan energiekosten en onderhoud) als je een hr-107 combiketel aanschaft. Daar staat tegenover dat je eenmalig zo'n 2.100 euro moet uitgeven (zie de tabel). [Meer info.](#)

Een warmtepomp voor de verwarming van uw woning

Warmtepompen halen met een warmtewisselaar warmte uit de onuitputtelijke bronnen lucht, bodem of grondwater; en ze hebben een zeer hoog rendement. Het netto rendement van huidige elektrische warmtepompen ligt op 160 tot 200 procent voor verwarming, en 80 tot 140 procent voor warm water. Dat is hoger dan het rendement van een gasgestookte hr-107 ketel (voor beide 107 procent).

Hierbij is het elektriciteitsgebruik voor de warmtepomp meegewogen.

[Meer info.](#)

Een zonneboiler voor het verwarmen van uw tapwater

Een zonneboiler bespaart ongeveer 50 procent op de kosten voor warm water. Een huishouden van vier personen met een zonneboiler en hr-combiketel (als naverwarmer) bespaart daarmee zo'n 210 m³ gas, ofwel 140 euro per jaar aan gaskosten (prijsspeil 2014/2015). Daarvan blijft 110 euro over als de elektriciteitskosten voor de pomp (zo'n 25 euro voor circa 100 kWh verbruik) en onderhoudskosten (10 euro per jaar) betaald zijn.

Heeft het huishouden nu een elektrische boiler, dan is de besparing hoger: gemiddeld 370 euro per jaar minder elektriciteitskosten (zo'n 1.600 kWh). Het is namelijk duurder om water te verwarmen met stroom dan met gas.

Een zonneboilercombi bespaart in beide gevallen nog zo'n 75 m³ gas (ruim 50 euro) per jaar extra, omdat die ook energie bespaart op verwarming. [Meer info.](#)

Zonnepanelen voor het opwekken van elektriciteit

De prijzen van zonnepanelen dalen gestaag, door technische ontwikkelingen en schaalvergroting. Een zonnepanelensysteem van 6 panelen kost inclusief omvormer en installatie ongeveer 3.000 euro (prijsspeil oktober 2014). Het rendement van een investering in zonnepanelen is vergelijkbaar met een rente van 6 procent op een spaarrekening.

[Meer info.](#)

Eisen bij een grootschalige renovatie

Voor een aanbouw of grootschalige renovatie zijn er nog aanvullende eisen voor de isolatiewaarden. Een ingrijpende renovatie houdt in dat meer dan 25 procent van de oppervlakte van de gebouwschil vernieuwd, veranderd of vergroot wordt. De eisen aan isolatiewaarden zijn:

- Vloerisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 3,5 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 15 cm standaard isolatiemateriaal.
- Dakisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 6,0 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 26 cm standaard isolatiemateriaal.
- Gevelisolatie moet een waarde hebben van $R_{c} \geq 4,5 \text{ m}^2\text{K/W}$, komt overeen met dikte van 15 cm standaard isolatiemateriaal.
- HR++ glas in leefruimte(s) en slaapruijnte(s) moet een isolatiewaarde hebben van $U_{raam} \leq 1,65 \text{ W/m}^2\text{K}_2$, dit komt overeen met HR++ glas in nieuwe kozijnen in leefruimte(s) en slaapruijnte(s).

Door toepassing van een HR-107 ketel, een HR combi-ketel of een warmtepomp wordt voldaan aan de installatie-eisen van een grootschalige renovatie.

NB: de opgegeven rendementen zijn door Milieu Centraal berekend met de Standaard Rekenmethode Rendementen. De uitkomst van de Standaard Rekenmethode Rendementen is direct te vergelijken met de rente op een spaarrekening. [Meer info.](#)

Hieronder ziet u in één handig overzicht voor uw woning, de eenmalige kosten, de jaarlijkse besparingen en terugverdientijd van de energiebesparende maatregelen.

[illegible]

Bijlage 5a

Toezicht, handhaving en sancties in het kader van richtlijn 2010/31/EU (herziene EPBD) in Nederland

Artikel 27 van de herziene EPBD bepaalt dat de lidstaten de regels vaststellen inzake de sancties die van toepassing zijn op inbreuken op de krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en alle nodige maatregelen treffen opdat zij worden toegepast. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

In dit memo wordt ingegaan op de wijze waarop de EPBD is omgezet en toezicht en handhaving in Nederland is geregeld. Daarna wordt ingezoomd op de voorschriften die zijn geïmplementeerd in het Bouwbesluit 2012 en het Besluit energieprestatie gebouwen. Tot slot wordt nader ingegaan op de bevoegdheden van de toezichthouders en de sancties die kunnen worden opgelegd.

1. De wijze waarop de EPBD is omgezet en toezicht en handhaving is geregeld

Artikel 120 van de Woningwet als basis voor de EPBD

Op grond van artikel 120 van de Woningwet¹ worden Europeesrechtelijke voorschriften geïmplementeerd in een zogeheten Algemene maatregel van bestuur (AMvB) als onderdeel van de wet. De voorschriften uit de EPBD zijn omgezet in twee AMvB's, te weten:

- Het Bouwbesluit 2012 en de daaronder hangende Regeling Bouwbesluit 2012.
- Het Besluit energieprestatie gebouwen (Beg) en de daaronder hangende Regeling energieprestatie gebouwen (Reg).

Toezicht op de naleving en handhaving

De wijze waarop het toezicht op de naleving en de handhaving is geregeld is verschillend voor het Bouwbesluit 2012 en voor het Besluit energieprestatie gebouwen. Kort gezegd komt het op het volgende neer:

- Bouwbesluit 2012: op grond van artikel 92 van de Woningwet en artikel 5.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ligt het toezicht en handhaving van de voorschriften in het Bouwbesluit 2012 op gemeentelijk niveau.
- Besluit energieprestatie gebouwen: op grond van artikel 93 van de Woningwet kan de Minister ambtenaren aanwijzen die zijn belast met het toezicht op de naleving van voorschriften die zijn gesteld ter implementatie van de EPBD. De minister heeft de ILT aangewezen als toezichthouder voor de verplichtingen uit het Beg.

In de tweede en derde paragraaf wordt hier uitgebreider op ingegaan.

Sancties

Op grond van nationale regelgeving is het verplicht dat handhaving van voorschriften is opgenomen in een wet. Ook de sancties zijn in Nederland dus altijd in een wet vastgelegd. Om die reden zijn in de besluiten waarin de geïmplementeerde EPBD-voorschriften zijn opgenomen dus geen aparte sancties opgenomen. In de volgende paragrafen wordt uitgebreider ingegaan op de grondslag van de op te leggen sancties door de toezichthouders en de type sancties bij overtredingen van het Bouwbesluit en het Beg.

2. Toezicht en handhaving voor de voorschriften uit de EPBD, welke zijn geïmplementeerd in het Bouwbesluit 2012

Op basis van de artikelen 2 (en 120) van de Woningwet² zijn in het Bouwbesluit 2012 voorschriften voor *gebruik van gebiedsmaatregelen, minimumeisen nieuwe gebouwen, renovatie bestaande*

¹ Woningwet, artikel 120: zie onder 1. aan het einde van dit document.

² Woningwet, artikel 2: zie onder 5. aan het einde van dit document.

gebouwen, vernieuwen of vervangen van de bouwschil, technische bouwsystemen en bijna-energieneutrale gebouwen (artikelen 2, 3, 4, 6, 7, 8, eerste lid en 9, eerste tot en met derde lid, van de herziene EPBD) opgenomen. Zie hiervoor verder de (uitgebreide) transponeringstabel bij de voorgestelde wijzigingen van het Bouwbesluit 2012.

Het feitelijke toezicht en handhaving van de voorschriften in het Bouwbesluit 2012 ligt in principe op gemeentelijk niveau. Dit werkt als volgt.

De Woningwet is opgedeeld in hoofdstukken. Artikel 92 van de Woningwet en artikel 5.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepalen dat voor de hoofdstukken I tot en met III het bevoegd gezag de zorg draagt voor de bestuursrechterlijke handhaving. Het bevoegd gezag is de gemeentelijke overheid, dat wil zeggen in dit geval Burgemeester en Wethouders.

De belangrijkste grondslag voor het Bouwbesluit 2012 is artikel 2 van de Woningwet. Dit artikel valt onder hoofdstuk II en dus is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht en handhaving van de voorschriften uit het Bouwbesluit 2012.

De grondslag voor het opleggen van sancties

Zoals in de eerste paragraaf aangegeven, worden de sancties opgenomen in wetgeving, en niet in de Algemene maatregel van bestuur. De sancties voor het bevoegd gezag op gemeentelijk niveau hebben hun grondslag in de Gemeentewet en de Woningwet:

- Op grond van artikel 125 van de Gemeentewet³ hebben Burgermeester en Wethouders de sancties van last onder bestuursdwang en last onder dwangsom tot hun beschikking. Wanneer een last onder dwangsom mag worden opgelegd, kan in plaats daarvan ook een last onder bestuursdwang worden opgelegd ingevolge de Awb.
- Op grond van artikel 92a van de Woningwet⁴ hebben Burgemeester en Wethouders een bestuurlijke boete tot hun beschikking.

In de vierde paragraaf wordt nader uitleg gegeven over de bestuursrechterlijke sancties, evenals de strafrechtelijke sancties en de civielrechtelijke sancties.

Gemeenten moeten een handhavingsbeleidsplan maken en een uitvoeringsprogramma overeenkomstig de beide wetten in samenhang met hoofdstuk 7 van het Besluit omgevingsrecht. Op gemeentelijk niveau wordt een handhavingsverordening vastgesteld.

De algemene regels ten aanzien van toezicht en handhaving zijn opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht, zie voor meer informatie paragraaf 4.

3. Toezicht en handhaving voor de voorschriften uit de EPBD, welke zijn geïmplementeerd in het Besluit energieprestatie gebouwen (Beg)

Op basis van artikel 120 van de Woningwet zijn de voorschriften voor energieprestatiecertificaten (in Nederland wordt de term energielabel gehanteerd) en keuring van airconditioningsystemen (artikelen 2, 3, 11 tot en met 17 van de herziene EPBD) in het Besluit energieprestatie gebouwen en de Regeling energieprestatie gebouwen opgenomen. Zie hiervoor verder de (uitgebreide) transponeringstabel bij de voorgestelde wijzigingen van het Beg.

Toezicht en handhaving van deze voorschriften ligt bij de Minister voor Wonen en Rijksdienst. Dit werkt als volgt. Op grond van artikel 93 van de Woningwet kan de Minister ambtenaren aanwijzen die zijn belast met het toezicht op de naleving van voorschriften die zijn gesteld ter implementatie van de EPBD. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is bij Besluit ('Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving') van 4 maart 2014 aangewezen door de minister om het toezicht en de handhaving

³ Gemeentewet, artikel 125: zie onder 6. aan het einde van dit document.

⁴ Woningwet, artikel 92a: zie onder 7. aan het einde van dit document.

voor wat betreft de bepalingen in het Besluit energieprestatie gebouwen uit te voeren. Dit besluit is per vanaf 1 juli 2015 aangepast⁵.

Naast dit besluit heeft de minister overeenkomstig artikel 10:6 van de Algemene wet bestuursrecht een instructie (25 juni 2015) gegeven aan ILT over de wijze waarop zij namens de minister moeten handhaven (bijgevoegd).

De grondslag voor het opleggen van sancties bij overtredingen van verplichtingen uit het Beg is artikel 120b van de Woningwet. Daarin is aangegeven dat de Minister is belast met de bestuursrechtelijke handhaving van overtredingen van de Europeesrechtelijke voorschriften in artikel 120 van de Woningwet. De Minister beschikt over de bevoegdheid tot oplegging van een last onder dwangsom en vanaf 1 juli 2015 tevens tot oplegging van een bestuurlijke boete. Via het 'Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving' is het opleggen van sancties gemandateerd aan de ILT. Vanaf 4 maart 2014⁶ was de ILT gemandateerd voor een deel van de toezichtstaken uit de EPBD (afficheren van het energielabel en de keuringen van airconditioningsystemen), vanaf 1 januari 2015 houdt de ILT toezicht op alle verplichtingen in de Beg. In de vierde paragraaf wordt nader uitleg gegeven over de bestuursrechtelijke sancties, evenals de strafrechtelijke sancties en de civielrechtelijke sancties.

De ILT is dus aangewezen en gemandateerd voor toezicht en handhaving van alle voorschriften voortvloeiend uit de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen die zijn opgenomen in het Besluit energieprestatie gebouwen.

De ILT is een onafhankelijk opererende toezichthoudende en handhavende organisatie. Het Instellingsbesluit Inspectie Leefomgeving en Transport is bijgevoegd.

4. Bevoegdheden van de toezichthouders en sancties die kunnen worden opgelegd

Deze paragraaf gaat nader in op het bestuursrechtelijk toezicht, handhaving en sancties ten aanzien van het Bouwbesluit 2012 en het Besluit energieprestatie gebouwen. In het geval van het Bouwbesluit 2012 en de daaronder hangende Regeling bouwbesluit 2012 vindt toezicht en handhaving dus in principe plaats door de gemeente. Bij het Beg en de daaronder hangende Regeling energieprestatie gebouwen vindt toezicht en handhaving plaats door de Minister, en als hij dit heeft gemandateerd, de mandaathouder.

De bevoegdheden van toezichthouders zijn opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht (Awb)⁷.

De sancties zijn onder te verdelen in bestuursrechtelijke sancties, strafrechtelijke sancties en civielrechtelijke sancties. Eerder in dit document is aangegeven wat de grondslag is voor het opleggen van sancties door de toezichthouders. In deze paragraaf zal nadere uitleg worden gegeven over de verschillende sancties voor overtredingen van verplichtingen uit de EPBD. Waar relevant worden de artikelen uit de Awb aangehaald.

4.1 De op te leggen bestuursrechtelijke sancties

Last onder bestuursdwang (zie ook artikel 5:21 Awb)

Een last onder bestuursdwang is een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding en de bevoegdheid van het bestuursorgaan om de last door feitelijk handelen ten uitvoer te leggen, indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

⁵ Aanpassing mandaatbesluit, zie onder 8. aan het einde van dit document.

⁶ Voor 4 maart 2014 was de toenmalige VROM-inspectie gemandateerd door de minister die destijds verantwoordelijk was voor de handhaving.

⁷ Algemene wet bestuursrecht, artikelen 5:15, 5:16, 5:17, 5:20, 5:31d en 5:32: zie onder 9. aan het einde van dit document.

Een last onder bestuursdwang kan zowel door de Burgemeester en Wethouders als door de ILT worden opgelegd bij overtredingen van verplichtingen uit de EPBD.

Last onder dwangsom (zie ook artikel 5:31d Awb)

Een last onder dwangsom is een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding en de verplichting tot betaling van een geldsom indien de last niet of niet tijdig wordt hersteld. Op grond van artikel 5:32, eerste lid, van de Awb komt de bevoegdheid toe om in plaats van een last van bestuursdwang, een last onder dwangsom op te leggen. Het maximum van een dwangsom hoeft niet wettelijk te worden vastgelegd, zoals dat wel het geval is met bestuurlijke boetes. De reden daarvan is dat een last onder dwangsom gericht is op herstel terwijl een bestuurlijke boete bestraffend is. De dwangsom wordt zodanig vastgesteld dat deze enerzijds doeltreffend en anderzijds proportioneel.

Een last onder dwangsom kan zowel door de Burgemeester en Wethouders als door de ILT worden opgelegd bij overtredingen van verplichtingen uit de EPBD.

Bestuurlijke boete

Burgemeester en Wethouders

Overtredingen van voorschriften van het Bouwbesluit 2012 kunnen met ingang van 1 januari 2015 door Burgemeester en Wethouders worden bestraft met een bestuurlijke boete indien de overtreder minder dan twee jaar voorafgaande aan die overtreding een overtreding van die voorschriften heeft begaan. De boete is vastgesteld op ten hoogste €8.100,- (boete van de derde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht) tenzij de overtreding een gevaar voor de gezondheid of de veiligheid of een bedreiging van de leefbaarheid teweeg brengt. In dat laatste geval kan de boete ten hoogste €20.250 (boete van de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht) bedragen.

ILT

Voor overtredingen van het Besluit energieprestatie gebouwen en de Regeling energieprestatie gebouwen wordt met ingang van 1 juli 2015 eveneens een bestuurlijke boete geïntroduceerd middels een wijziging van artikel 120b van de Woningwet (inwerkingtreding middels KB Staatsblad 2015,232). In dat geval bedraagt de hoogte van de boete voor rechtspersonen ten hoogste €20.250,- (boete van de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht) en voor natuurlijke personen €405,- (boete van de eerste categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht).

4.2 De op te leggen strafrechtelijke sancties

Naast de hiervoor vermelde bestuursrechtelijke handhaving kan indien nodig gebruik gemaakt worden van het strafrecht. Overtredingen van zowel artikel 2 als artikel 120, tweede lid, van de Woningwet zijn tevens strafbaar gesteld op grond van de Wet op de economische delicten. Dat betekent dat het mogelijk is om overtredingen van de uit de EPBD geïmplementeerde voorschriften in zowel het Bouwbesluit 2012 als het Besluit energieprestatie gebouwen (en de daaronder vallende Regeling energieprestatie gebouwen) strafrechtelijk te vervolgen. Bij een economisch delict kan er sprake zijn van een overtreding of een misdrijf. Overtreding van artikel 120, tweede lid, van de Woningwet is een misdrijf als het delict opzettelijk is begaan. Misdrijven worden zwaarder bestraft (gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, taakstraf of geldboete van de vijfde categorie).

Naast de Wet op de economische delicten zijn overtredingen zoals valsheid in geschrifte, het opgeven van onware gegevens en oplichting strafbaar gesteld op grond van het Wetboek van Strafrecht. Zo is valsheid in geschrifte een misdrijf (artikelen 225 tot en met 235 van het Wetboek van Strafrecht) dat strafrechtelijk vervolgd kan worden. Valsheid in geschrifte, waaronder het bewust opgeven van onware gegevens bij een energielabel, kan worden bestraft met een geldboete van de vijfde categorie (per 1 januari 2014 €81.000) of gevangenisstraf (valsheid in geschrifte ten hoogste zes jaar en het opgeven van onware gegevens ten hoogste vier jaar).

Ondernemingen krijgen in dergelijke gevallen veelal een geldboete. Oplichting is eveneens een misdrijf (artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht) dat strafrechtelijk vervolgd kan worden. Het kan worden bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaar of geldboete van de vijfde categorie.

4.3 De op te leggen civielrechtelijke sancties

De koop en verkoop van een gebouw en de voorwaarden worden in Nederland vastgelegd in een koopovereenkomst. De eigendomsoverdracht van het gebouw wordt vervolgens geregeld in een transportakte. Nadat de akte is ondertekend door de koper, verkoper en notaris, stuurt de notaris een afschrift van de akte naar het Kadaster. Verhuur van een gebouw wordt bij overeenkomst tussen verhuurder en huurder geregeld. Een huurovereenkomst wordt niet in het Kadaster ingeschreven.

Op het moment van verkoop en nieuwe verhuur is de eigenaar van het gebouw (te weten de verkoper, verhuurder) wettelijk verplicht een energielabel, conform de bepalingen van het Besluit energieprestatie gebouwen en de Regeling energieprestatie gebouwen aan de koper, huurder of bij nieuwbouw aan de nieuwe bewoner te verstrekken. Ingeval de eigenaar deze verplichting niet of onvoldoende nakomt kan de wederpartij de eigenaar hiervoor civielrechtelijk in gebreke stellen.

Ook op het moment dat er niet is gebouwd of verbouwd conform de voorschriften in het Bouwbesluit 2012 kan de "bouwer" daarvoor civielrechtelijk worden aangesproken.

Relevante wetsartikelen zoals aangehaald in dit document

1. Woningwet, artikel 120

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voorschriften worden gegeven met het oog op de nakoming van voor Nederland verbindende internationale verplichtingen die betrekking hebben op of samenhangen met onderwerpen waarin bij of krachtens deze wet is voorzien.
2. Gedragingen in strijd met voorschriften als bedoeld in het eerste lid, niet zijnde voorschriften als bedoeld in artikel 8, achtste lid, zijn verboden.

2. Woningwet, artikel 92

1. Het bevoegd gezag draagt zorg voor de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens de hoofdstukken I tot en met III.
2. Met betrekking tot de handhaving van het bepaalde bij of krachtens de hoofdstukken I tot en met III zijn de artikelen 5.2, tweede lid, en 5.3 tot en met 5.25 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van toepassing.

3. Wet algemene bepaling omgevingsrecht, artikel 5.2

1. Het bevoegd gezag heeft tot taak:
 - a. zorg te dragen voor de bestuursrechtelijke handhaving van de op grond van het bepaalde bij of krachtens de betrokken wetten voor degene die het betrokken project uitvoert, geldende voorschriften;
 - b. gegevens die met het oog op de uitoefening van de taak als bedoeld onder a van belang zijn, te verzamelen en te registreren;
 - c. klachten te behandelen die betrekking hebben op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de betrokken wetten met betrekking tot het uitvoeren van het betrokken project.
2. Indien met betrekking tot het uitvoeren van het betrokken project door het bevoegd gezag een beschikking tot oplegging van een last onder bestuursdwang, oplegging van een last onder dwangsom of intrekking van een vergunning op grond van artikel 5.19 is gegeven en, nadat die beschikking is gegeven, als gevolg van een verandering van het betrokken project een ander bestuursorgaan bevoegd wordt de vergunning te verlenen, blijft het bestuursorgaan dat de beschikking heeft gegeven, bevoegd met betrekking tot die beschikking totdat zij
 - a. onherroepelijk is geworden en is tenuitvoergelegd, of de dwangsom is ingevorderd, of
 - b. is ingetrokken, of de bij de beschikking opgelegde last onder dwangsom overeenkomstig artikel 5:34 van de Algemene wet bestuursrecht is opgeheven.
3. Bij het uitoefenen van de taak, bedoeld in het eerste lid, houdt het bevoegd gezag, voorzover er sprake is van een activiteit met betrekking tot een inrichting of mijnbouwwerk, rekening met het voor hem geldende milieubeleidsplan.
4. In bij wet of algemene maatregel van bestuur aangewezen categorieën gevallen heeft tevens het bestuursorgaan dat bevoegd is een verklaring te geven als bedoeld in artikel 2.27, eerste lid, tot taak zorg te dragen voor de bestuursrechtelijke handhaving, bedoeld in het eerste lid, onder a. Deze taak blijft beperkt tot de activiteiten van het project waarvoor de verklaring is vereist. Op het uitoefenen van deze taak is het derde lid van overeenkomstige toepassing.

4. Woningwet, artikel 93

1. Met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens de hoofdstukken V tot en met IX bepaalde zijn belast de bij besluit van Onze Minister aangewezen ambtenaren.
2. Van een besluit als bedoeld in het eerste lid, wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant.

5. Woningwet, artikel 2

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden technische voorschriften gegeven omtrent:

- a. het bouwen van een bouwwerk;
- b. de staat van een bestaand bouwwerk;
- c. het in gebruik nemen of gebruiken van een bouwwerk.

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen technische voorschriften worden gegeven omtrent:

- a. de staat van een open erf of terrein;
- b. het in gebruik nemen of gebruiken van een open erf of terrein;
- c. het slopen;
- d. het uitvoeren van bouw- of sloopwerkzaamheden.

3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden omtrent de onderwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, en het tweede lid, onderdelen c en d, andere dan technische voorschriften gegeven.

Tot de voorschriften omtrent het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, behoren in ieder geval:

- a. voorschriften inhoudende een verbod tot ingebruikneming of gebruik zonder het doen van een gebruiksmelding aan het bevoegd gezag;
- b. voorschriften inhoudende de bevoegdheid om bij de bouwverordening, bedoeld in artikel 8, af te wijken van het aantal personen vanaf waar bij het bieden van nachtverblijf aan die personen krachtens artikel 2.1, eerste lid, onder d, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht een vergunning voor het in gebruik nemen of gebruiken van een bouwwerk is vereist.

Tot de voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld in het tweede lid, onderdelen c en d, behoren in ieder geval:

- a. voorschriften inhoudende de verplichting om het voornemen te slopen aan het bevoegd gezag te melden;
- b. voorschriften inhoudende de verplichting te voldoen aan aanvullende voorschriften die door het bevoegd gezag bij beschikking kunnen worden gegeven met het oog op de lokale situatie.

Tot de voorschriften omtrent de onderwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, en het tweede lid, onderdeel d, kunnen behoren voorschriften omtrent de beschikbaarheid van gegevens en bescheiden. Tot de voorschriften omtrent het onderwerp, bedoeld in het tweede lid, onderdeel d, kunnen daarnaast behoren voorschriften inhoudende de verplichting om de feitelijke aanvang van het uitvoeren van bouwwerkzaamheden, voor zover daarvoor een omgevingsvergunning is verleend, of sloopwerkzaamheden aan het bevoegd gezag te melden.

4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen omtrent de onderwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, en het tweede lid, onderdelen a en b, andere dan technische voorschriften worden gegeven.

5. De voorschriften, bedoeld in het eerste, tweede, derde en vierde lid, kunnen uitsluitend worden gegeven vanuit het oogpunt van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid of milieu.

6. De voordracht voor een krachtens het eerste, tweede, derde of vierde lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

6. Gemeentewet, artikel 125

1. Het gemeentebestuur is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang.
2. De bevoegdheid tot oplegging van een last onder bestuursdwang wordt uitgeoefend door het college, indien de last dient tot handhaving van regels welke het gemeentebestuur uitvoert.
3. De bevoegdheid tot oplegging van een last onder bestuursdwang wordt uitgeoefend door de burgemeester, indien de last dient tot handhaving van regels welke hij uitvoert.
4. Een bestuurscommissie bezit de bevoegdheid tot oplegging van een last onder bestuursdwang en de bevoegdheid tot het geven van een machtiging tot binnentreden van een woning slechts indien ook die bevoegdheid uitdrukkelijk is overgedragen.

7. Woningwet, artikel 92a

1. Het bevoegd gezag kan een bestuurlijke boete opleggen ter zake van een overtreding van het verbod van artikel 1b (artikel 1b betreft voorschriften betreffende het bouwen, de staat van bestaande bouwwerken, het gebruik en het slopen), indien de overtreder minder dan twee jaar voorafgaande aan die overtreding een overtreding van artikel 1b heeft begaan.
2. De bestuurlijke boete, bedoeld in het eerste lid, bedraagt ten hoogste het bedrag dat is vastgesteld voor de derde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht.
3. Indien de overtreding, bedoeld in het eerste lid, gepaard gaat met een bedreiging van de leefbaarheid of een gevaar voor de gezondheid of veiligheid kan het bevoegd gezag de bestuurlijke boete verhogen tot ten hoogste het bedrag dat is vastgesteld voor de vierde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht.
4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere voorschriften worden gegeven over de hoogte van de bestuurlijke boete.

8. Wijziging mandaatbesluit ILT vanaf 1 juli 2015

Op de volgende onderdelen wordt het Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving vanaf 1 juli 2015 aangepast:

Artikel 2

1. Aan de inspecteur-generaal wordt mandaat en machtiging verleend voor het nemen van besluiten en het verrichten van overige handelingen die verband houden met de aan de minister toekomende bevoegdheden tot handhaving als bedoeld in artikel 120b van de Woningwet van overtredingen voortvloeiend uit de verordening bouwproducten en de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen.
2. Het op grond van dit besluit verleende mandaat omvat mede de bevoegdheid tot het vaststellen, wijzigen of intrekken van beleidsregels met betrekking tot de uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in het eerste lid.

Artikel 6 komt te luiden

De ambtenaren van de Inspectie Leefomgeving en Transport, met uitzondering van hen die meer in het bijzonder administratieve werkzaamheden uitoefenen, worden aangewezen als ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens artikel 120, tweede lid, van de Woningwet, voortvloeiend uit de verordening bouwproducten en de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen.

De bijlage komt te vervallen.

9. Algemene wet bestuursrecht (Awb)

Artikel 5:15

1. Een toezichthouder is bevoegd, met medeneming van de benodigde apparatuur, elke plaats te betreden met uitzondering van een woning zonder toestemming van de bewoner.
2. Zo nodig verschaft hij zich toegang met behulp van de sterke arm.
3. Hij is bevoegd zich te doen vergezellen door personen die daartoe door hem zijn aangewezen.

Artikel 5:16

Een toezichthouder is bevoegd inlichtingen te vorderen.

Artikel 5:16a

Een toezichthouder is bevoegd van personen inzage te vorderen van een identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

Artikel 5:17

1. Een toezichthouder is bevoegd inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden.
 2. Hij is bevoegd van de gegevens en bescheiden kopieën te maken.
 3. Indien het maken van kopieën niet ter plaatse kan geschieden, is hij bevoegd de gegevens en bescheiden voor dat doel voor korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven schriftelijk bewijs.
- Bovendien is het verplicht om mee te werken aan het toezicht; zie daarvoor artikel 5:20 van de Awb.

Artikel 5:20

1. Een ieder is verplicht aan een toezichthouder binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.
 2. Zij die uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift verplicht zijn tot geheimhouding, kunnen het verlenen van medewerking weigeren, voor zover dit uit hun geheimhoudingsplicht voortvloeit.
- Indien noodzakelijk kan een toezichthouder daarbij de hulp van de politie inroepen om te bewerkstelligen dat wordt meegewerkt.

Artikel 5:31d

Onder last onder dwangsom wordt verstaan: de herstelsanctie, inhoudende:

- a. een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding, en
- b. de verplichting tot betaling van een geldsom indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

Artikel 5:32

1. Een bestuursorgaan dat bevoegd is een last onder bestuursdwang op te leggen, kan in plaats daarvan aan de overtreder een last onder dwangsom opleggen.
2. Voor een last onder dwangsom wordt niet gekozen, indien het belang dat het betrokken voorschrift beoogt te beschermen, zich daartegen verzet.

Besluit van de Minister van Infrastructuur en Milieu van 13 december 2011, nr. IENM/IVW-2011/14993, houdende de instelling van de Inspectie Leefomgeving en Transport (Instellingsbesluit Inspectie Leefomgeving en Transport)

De minister van Infrastructuur en Milieu,

Gelet op artikel 3, tweede lid, van het Coördinatiebesluit organisatie en bedrijfsvoering rijksdienst 2011;

Besluit:

Artikel 1

1. Er is een Inspectie Leefomgeving en Transport.
2. De Inspectie Leefomgeving en Transport staat onder leiding van de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport.
3. De Inspectie Leefomgeving en Transport ressorteert rechtstreeks onder de secretaris-generaal van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
4. De organisatie van de Inspectie Leefomgeving en Transport wordt nader vastgesteld door de inspecteur-generaal.

Artikel 2

1. De Inspectie Leefomgeving en Transport bewaakt en stimuleert de naleving van wet- en regelgeving voor een veilige en duurzame leefomgeving en transport.

Daarmee is de Inspectie Leefomgeving en Transport en haar onderdelen, voor zover het betreft het werkterrein van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, belast met de volgende taken en alle daarmee samenhangende activiteiten:

- a. handhaving van wet- en regelgeving;
 - b. vergunningverlening en het verlenen van andere toestemmingen waaronder certificering en ontheffingen;
 - c. het verrichten van ongevalonderzoek verband houdende met de taken genoemd in de onderdelen a en b.
2. De Inspectie Leefomgeving en Transport is voorts belast met:
 - a. het toetsen van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van alle beleidsnota's en nieuwe wet- en regelgeving, die voor de uitvoering van de taken genoemd in het eerste lid, onderdelen a tot en met c, van belang zijn;
 - b. het geven van signalen over de naleving van wet- en regelgeving die betrekking kunnen hebben op wenselijke wijzigingen van de wetgeving;
 - c. de taken van de bevoegde autoriteit, bedoeld in Verordening (EG) nr. 216/2008 van het Europees parlement en de Raad van 20 februari 2008 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels op het gebied van burgerluchtvaart en tot oprichting van een Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart, houdende intrekking van Richtlijn 91/670/EEG, Verordening (EG) nr. 1592/2002 en Richtlijn 2004/36/EG (PbEU L 79) en nadien gewijzigd, en de verordeningen die zijn vastgesteld krachtens voornoemde Verordening, tenzij deze taken bij of krachtens wettelijk voorschrift elders zijn belegd.

3. Onverminderd het bepaalde in het eerste en het tweede lid kan de Inspectie Leefomgeving en Transport specifieke taken uitvoeren die voortvloeien uit verdragsrechtelijke verplichtingen of Europese regelgeving, waaronder:
- a. de taken van de veiligheidsinstantie, bedoeld in artikel 3, onderdeel g, van richtlijn nr. 2004/49/EG, van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 29 april 2004 inzake veiligheid op de communautaire spoorwegen en tot wijziging van richtlijn 95/18/EG van de Raad betreffende de verlening van vergunningen aan spoorwegondernemingen, en van richtlijn 2001/14/EG van de Raad inzake de toewijzing van spoorweginfrastructuurcapaciteit en de heffing van rechten voor het gebruik van spoorweginfrastructuur alsmede inzake veiligheids certificering (Spoorwegveiligheidsrichtlijn) (PbEG L 164);
 - b. de taken van de nationale toezichhoudende instantie, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van verordening (EG) nr. 549/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2004 tot vaststelling van het kader voor de totstandbrenging van het gemeenschappelijke Europese luchtruim (de kaderverordening) (PbEG L 96/1).
4. De Inspectie Leefomgeving en Transport kan handhavende taken verrichten op het werkterrein van andere ministeries.

Artikel 3

1. Indien de minister de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport een aanwijzing van algemene of bijzondere aard geeft ten aanzien van de uitoefening van een bevoegdheid die bij of krachtens wettelijke regeling of verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie of instelling aan de inspecteur-generaal of aan de ambtenaren van de inspectie is toegekend, doet hij daarvan onverwijld mededeling aan de beide kamers der Staten-Generaal.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op aanwijzingen die betrekking hebben op beheersmatige aspecten van de inspectie.

Artikel 4

De Inspectie Leefomgeving en Transport stelt jaarlijks een meerjarenplan en een jaarverslag op.

Artikel 5

De volgende besluiten worden ingetrokken:

- a. het Instellingsbesluit Inspectie Verkeer en Waterstaat;
- b. de Regeling Inspectie Verkeer en Waterstaat 2002.

Artikel 6

Rechten en verplichtingen van zijn rechtsvoorgangers gelden als rechten en verplichtingen van de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport.

Artikel 7

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 januari 2012.

Artikel 8

Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Inspectie Leefomgeving en Transport.

Dit besluit zal met toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Infrastructuur en Milieu,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Inspectie Leefomgeving en Transport

Directoraat-Generaal
Bouwen en Wonen
Directie Bouwen

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Contactpersoon

Datum 25 juni 2015
Betreft Instructie handhaving Besluit energieprestatie gebouwen

@minbzk.nl

Kenmerk
2015-0000347926

Uw kenmerk

Geachte inspecteur-generaal,

Uw organisatie is door mij mandaat verleend tot handhaving van de verplichtingen uit de Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (richtlijn 2010/31/EU van het Europees parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen, hierna EPBD), zoals deze onder andere zijn opgenomen in het Besluit energieprestatie gebouwen (hierna: Beg).

Ik heb het toezicht op de naleving van de verplichtingen uit de EPBD gemandateerd naar de ILT middels het 'Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving'. Door middel van dit besluit mandateer ik de ILT als onafhankelijk toezichtsorgaan om toezicht te houden op de naleving van het verbod in artikel 120, tweede lid, van de Woningwet en het handhaven daarvan op grond van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 120b van de Woningwet, waar het Besluit energieprestatie gebouwen onderdeel van uitmaakt.

Instructie

Overeenkomstig bijlage II van de EPBD moeten onafhankelijke controlesystemen worden ingesteld voor de energielabels en voor de keuringsverslagen. Op grond van artikel 10:6 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) geef ik u daarbij volgende instructie voor de tenuitvoerlegging:

- Jaarlijks doet u verslag over naleefniveau en uw interventies ten behoeve van het vergroten van de naleving van de verplichtingen uit de EPBD. Ik verzoek u daarin specifiek aandacht te besteden aan aantallen en typen interventies en sancties, het aantal vervreemders dat de overtreding heeft hersteld en de hoogtes van de opgelegde sancties.
- U houdt het toezicht op de naleving van de energielabelplicht bij de oplevering, verkoop en nieuwe verhuur van gebouwen en informeert mij over de wijze waarop u de naleving van deze plicht stimuleert en bevordert.
- Uit de geregistreerde energielabels neemt u een statistisch significante steekproef en u onderwerpt deze energielabels aan een controle. U houdt toezicht op de juistheid van (de beoordeling van) de ingevoerde gegevens op het energielabel in combinatie met de aangeleverde bewijzen en type

woning door de erkend deskundige. Daarnaast informeert u mij over de wijze waarop u de naleving van deze plicht stimuleert en bevordert.

- U neemt van alle keuringsverslagen die jaarlijks worden verstrekt een statistisch significante steekproef en onderwerpt deze keuringsverslagen aan een controle. U informeert mij over de wijze waarop u de naleving van deze plicht stimuleert en bevordert.
- U houdt het toezicht op de verplichting tot het zichtbaar ophangen van het energielabel in overheidsgebouwen en overige publiek toegankelijke gebouwen en informeert mij over de wijze waarop u de naleving van deze plicht stimuleert en bevordert.

Datum

25 juni 2015

Kenmerk

2015-0000347926

De minister voor Wonen en Rijksdienst,

drs. S.A. Blok

Minister voor Wonen en Rijksdienst
drs. S.A. Blok

Inspectie Leefomgeving en
Transport
ILT/Handhavingsbeleid
Beleidsadvies
Koningskade 4
Den Haag
Postbus 16191
2500 BD Den Haag
www.ilent.nl

Contactpersoon

T 088 489 00 00
F 070 456 27 77

Datum

26 juni 2015

Ons kenmerk

ILT-2015/47047

nota

Handhaving naleving Besluit energieprestatie gebouwen

Geachte heer Blok,

In uw brief van 25 juni jl. geeft u mij instructies ten aanzien van de tenuitvoerlegging van de handhaving van bijlage II van de EPBD. Hierbij bericht ik u per instructieonderdeel op welke wijze ik daaraan opvolging geef.

- De jaarlijkse verslaglegging over het naleefniveau en de interventies ten aanzien van de verplichtingen uit de EPBD vindt plaats in het jaarverslag van de ILT. In het instellingsbesluit van de ILT is vastgelegd dat de inspectie een jaarverslag opmaakt.
- Het toezicht op de naleving van de energielabelplicht bij de oplevering, verkoop en nieuwe verhuur van gebouwen wordt als volgt vorm gegeven:
 - De vorige eigenaren van de verkochte woningen (vervreemders) en eigenaren van opgeleverde woningen die geen definitief energielabel hebben geregistreerd, krijgen van de ILT een waarschuwing en de gelegenheid om alsnog een energielabel te regelen. Een voorbeeld van een waarschuwingsbrief is als bijlage bijgevoegd. Indien de voormalige eigenaar verzuimt alsnog een energielabel te registreren gaat de ILT over tot het opleggen van een last onder dwangsom conform artikel 120b van de Woningwet¹.
 - Aan vervreemders van utiliteitsgebouwen die worden opgeleverd en verkocht zonder label wordt direct een bestuurlijke boete opgelegd.
- De ILT houdt ook toezicht op de erkende deskundige die de gegevens van de woning valideert en het energielabel registreert. De ILT zal door middel van een statistisch significante steekproef controleren of de erkend deskundige voldoende de juistheid van de invoergegevens van het energielabel heeft gecontroleerd.
- Aan een statistisch significante groep gebouweigenaren wordt een brief met vragen over het (mogelijk) aanwezige airconditioningsysteem gezonden. Bij de beantwoording van de vragen moet de eigenaar, indien van toepassing, een kopie van het inspectieverslag meezenden. Indien twijfel bestaat over de beantwoording of het inspectieverslag voert de ILT steekproefsgewijs inspecties op locatie uit. Als door de eigenaar niet wordt ge-

¹ In artikel 120b van de Woningwet wordt alleen de last onder bestuursdwang genoemd. In de Algemene wet bestuursrecht is in artikel 5.32, lid 1 opgenomen dat een bestuursorgaan dat bevoegd is een last onder bestuursdwang op te leggen, in plaats daarvan aan de overtreder een last onder dwangsom kan opleggen.

reageerd dan wel er geen verplichte keuring heeft plaatsgevonden of deze niet door een gekwalificeerd deskundige is uitgevoerd, gebruikt de ILT het sanctiemiddel last onder dwangsom.

- Voor publieke gebouwen (overheid en anderszins) van een bepaalde omvang geldt de plicht om het energielabel zichtbaar voor het publiek aan te brengen. De ILT controleert dit steekproefsgewijs zowel administratief als met fysieke controles. Bij het ontbreken van een zichtbaar energielabel gebruikt de ILT het sanctiemiddel last onder dwangsom zodat de eigenaar van een gebouw de geconstateerde overtreding kan herstellen.

Inspectie Leefomgeving en Transport
ILT/Handhavingsbeleid
Beleidsadvies

Datum
26 juni 2015

Ons kenmerk
ILT-2014/65157

DE INSPECTEUR-GENERAAL LEEFOMGEVING EN TRANSPORT,

Besluit van de Minister voor Wonen en Rijksdienst van 24 juni 2015, nr. 2015-0000355375 tot verlening van mandaat, volmacht en machtiging aan de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport ten behoeve van de Autoriteit woningcorporaties, de handhaving van de Woningwet wat betreft het toezicht op toegelaten instellingen en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, alsmede de aanwijzing van ambtenaren van de Inspectie Leefomgeving en Transport als toezichthouders op de naleving van de Woningwet en de naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector en tot wijziging van enkele andere besluiten (Besluit mandaat Autoriteit woningcorporaties en aanwijzing toezichthouders Woningwet en WNT)

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

Gelet op afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 2, vierde lid, van het Instellingsbesluit Inspectie Leefomgeving en Transport, de artikelen 5.1, 5.4, 5.5 en 5.6 van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector en artikel 61, vijfde lid van de Woningwet,

Gezien de schriftelijke instemming van de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport d.d. 22 juni 2015;

Besluit:

Paragraaf 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. *autoriteit*: Autoriteit woningcorporaties, bedoeld in artikel 60, eerste lid, van de wet;
- b. *besluit*: Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015;
- c. *inspecteur-generaal*: inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport, bedoeld in artikel 1, tweede lid, van het Instellingsbesluit Inspectie Leefomgeving en Transport;
- d. *minister*: Minister voor Wonen en Rijksdienst;
- e. *ministerie*: ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- f. *wet*: Woningwet.

Artikel 2

1. De inspecteur-generaal wordt belast met de uitoefening van de werkzaamheden van de autoriteit.
2. De inspecteur-generaal stelt een organisatieonderdeel vast ter ondersteuning van de uitoefening van de werkzaamheden van de autoriteit.

Paragraaf 2. Mandaat, volmacht en machtiging

Artikel 3

1. Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de werkzaamheden van de autoriteit mandaat en machtiging verleend voor de uitoefening van de bevoegdheden van de minister, bedoeld in Hoofdstuk IV van de wet, voor zover die verband houden met de bevoegdheden waarvan de autoriteit ingevolge deze wet mandaat en machtiging wordt verleend. Daarnaast wordt mandaat en machtiging verleend voor de uitoefening van de bevoegdheden van de minister bedoeld in Hoofdstuk 2, artikel II derde lid tot en met zesde lid van de Herzieningswet toegelaten instellingen

en op basis van artikel III, lid 7 van de Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting voor zover het de bevoegdheid betreft als bedoeld in artikel 4:57 Algemene wet bestuursrecht, tot invordering van voor 1 juli 2015 ontvangen bijzondere projectsteun voor zover gekoppeld aan de eindafrekening van deze steun.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op de bevoegdheden, bedoeld in de artikelen 19, vierde lid, 20, tweede en vijfde lid, 41b, 41c, 42, eerste lid, derde volzin, 44, vierde tot en met zesde lid, en 53a, eerste lid, in afdeling 4, en in de artikelen 61a, eerste lid, tweede volzin en tweede lid, 61h, 61k, 61l en 61lb en afdeling 6 van de wet.
3. Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de werkzaamheden van de autoriteit mandaat en machtiging verleend voor de uitoefening van de bevoegdheden van de minister, bedoeld in:
 - a. hoofdstuk III, paragrafen 1, 3 en 4, hoofdstuk IV en hoofdstuk V, met uitzondering van de artikelen 35 tot en met 38 en 40 van het besluit,
 - b. artikel 121 van het besluit, met uitzondering van het eerste lid, laatste volzin, en het vijfde lid van dat artikel met betrekking tot de ingevolge artikel 61h, eerste lid, van de wet genomen maatregelen,
 - c. artikel 122, onderdeel a, van het besluit, met uitzondering van de toepassing van dat artikel ten aanzien van de voornemens en besluiten om toepassing te geven aan artikel 19, vierde lid, van de wet of artikel 61h, eerste lid, van de wet,
 - d. artikel 122, onderdelen b met uitzondering van dat onderdeel dat betrekking heeft op artikel 41b van de wet, en e, van het besluit, en
 - e. artikel 122, onderdeel f, voor zover de toepassing daarvan verband houdt met bevoegdheden waarvan de autoriteit anderszins mandaat wordt verleend.

Artikel 4

Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de autoriteit mandaat en machtiging verleend tot uitoefening van de bevoegdheden van de minister, bedoeld in de artikelen 5.3, 5.4, 5.5, 5.6 en 7.1 van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

Artikel 5

Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de autoriteit volmacht verleend voor het verrichten van rechtshandelingen die verband houden met de invordering van verbeurde dwangsommen en van gemaakte kosten voor bestuursdwang als bedoeld in artikel 5:25 van de Algemene wet bestuursrecht, voor zover deze verband houden met de bevoegdheden, bedoeld in artikel 3, eerste en derde lid, en artikel 4 van dit besluit.

Artikel 6

Het op grond van dit besluit verleende mandaat ten behoeve van de autoriteit omvat mede de bevoegdheid tot het vaststellen, wijzigen of intrekken van beleidsregels met betrekking tot de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 3, eerste en derde lid, en artikel 4 van dit besluit.

Artikel 7

1. Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de autoriteit mandaat en machtiging verleend voor het behandelen van bezwaarschriften tegen besluiten als bedoeld in de artikelen 3 tot en met 5, waaronder begrepen het nemen van beslissingen op bezwaarschriften, voor zover het besluit waartegen het bezwaar zich richt, niet door hem krachtens mandaat is genomen.
2. Aan de inspecteur-generaal wordt ten behoeve van de werkzaamheden van de autoriteit tevens machtiging verleend voor het behandelen van gerechtelijke procedures, waaronder het voeren van verweer, het instellen van beroep, hoger beroep alsmede het indienen van verzoeken om voorlopige voorziening met betrekking tot een beslissing op bezwaar als bedoeld in het eerste lid.
3. Het tweede lid is niet van toepassing op gerechtelijke procedures die vóór 1 juli 2015 aanhangig waren en die op grond van het Besluit mandatering aan CFV van handhavingsbevoegdheden inzake financieel toezicht op toegelaten instellingen zoals dat luidde voor dat tijdstip, door het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting werden behandeld.

Artikel 8

1. De inspecteur-generaal kan voor de in de artikelen 3 tot en met 7 bedoelde aangelegenheden

ondermandaat en machtiging verlenen aan onder hem ressorterende functionarissen, werkzaam op het terrein van de autoriteit.

2. De inspecteur-generaal kan de volmacht, bedoeld in artikel 5, verlenen aan onder hem ressorterende functionarissen, werkzaam op het terrein van de autoriteit.
3. Het verlenen van volmacht, ondermandaat of machtiging alsmede wijziging daarvan, geschiedt schriftelijk.
4. Een afschrift van een besluit inzake volmacht, ondermandaat en machtiging als bedoeld in het derde lid wordt gezonden aan de minister en aan degenen aan wie krachtens het besluit volmacht, ondermandaat of machtiging is verleend

Artikel 9

De inspecteur-generaal is niet bevoegd om zelfstandig verzoeken in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur, de Wet nationale ombudsman of de Wet bescherming persoonsgegevens, voor zover die verband houden met de uitvoering van de in de artikelen 3, 4 en 7 van dit besluit bedoelde taken namens de minister af te doen. Dergelijke zaken worden door de inspecteur-generaal inhoudelijk voorbereid en ter afdoening, door tussenkomst van de Directie Constitutionele Zaken en Wetgeving van het ministerie, aan de secretaris-generaal van het ministerie onderscheidenlijk de minister voorgelegd.

Artikel 10

1. De inspecteur-generaal informeert de minister over zwaarwegende en politiek-bestuurlijk gevoelige omstandigheden en gebeurtenissen die betrekking hebben op de gemandateerde bevoegdheden inzake de autoriteit.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op bevoegdheden die zijn verleend op basis van volmacht en machtiging.

Artikel 11

Het krachtens dit besluit in mandaat, volmacht en machtiging ondertekenen van stukken inzake de autoriteit geschiedt als volgt:

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
namens deze:
(aanduiding van de gemandateerde functionaris)
(handtekening)
(naam functionaris)

Paragraaf 3. Aanwijzing toezichthouders

Artikel 12

De ambtenaren van de Inspectie Leefomgeving en Transport, met uitzondering van hen die meer in het bijzonder administratieve werkzaamheden uitoefenen, voor zover werkzaam op het terrein van de autoriteit, worden aangewezen als ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de hoofdstukken IIIA en IV van de wet en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector voor zover dit toezicht op toegelaten instellingen betreft.

Paragraaf 4. Wijzigingen in andere besluiten

Artikel 13

In de artikelen 1, tweede lid, 5 en 7 van het Besluit aanwijzing ambtenaren VROM-regelgeving wordt na 'BZK-wetgeving' ingevoegd: en de artikelen 3 tot en met 5 van het Besluit mandaat Autoriteit woningcorporaties en WNT.

Artikel 14

Het Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing van toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Aan de inspecteur-generaal wordt mandaat en machtiging verleend voor het nemen van besluiten en het verrichten van overige handelingen die verband houden met de aan de minister toekomende bevoegdheden tot handhaving als bedoeld in artikel 120b van de Woningwet van overtredingen voortvloeiend uit de verordening bouwproducten en de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen.

2. Het derde lid komt te luiden:

3. Het op grond van dit besluit verleende mandaat omvat mede de bevoegdheid tot het vaststellen, wijzigen of intrekken van beleidsregels met betrekking tot de uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in het eerste lid.

B

Artikel 6 komt te luiden:

De ambtenaren van de Inspectie Leefomgeving en Transport, met uitzondering van hen die meer in het bijzonder administratieve werkzaamheden uitoefenen, worden aangewezen als ambtenaren belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens artikel 120, tweede lid, van de Woningwet, voortvloeiend uit de verordening bouwproducten en de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen.

C

De bijlage vervalt.

Artikel 15

Het Besluit mandatering aan het CFV van handhavingsbevoegdheden inzake financieel toezicht op toegelaten instellingen wordt ingetrokken.

Paragraaf 5. Slotbepalingen

Artikel 16

Dit besluit treedt met ingang van 1 juli 2015 in werking.

Artikel 17

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit mandaat Autoriteit woningcorporaties en aanwijzing toezichthouders Woningwet en WNT.

Dit besluit zal met de bijlage en de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage, 24 juni 2015

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
S.A. Blok

TOELICHTING

Werkingsfeer

Dit besluit bevat een regeling van een mandaat aan de inspecteur-generaal Leefomgeving en Transport inzake de Autoriteit woningcorporaties (hierna: autoriteit) en het toezicht op toegelaten instellingen (woningcorporaties) en de naleving van de Woningwet en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) voor zover het de werkzaamheden van toegelaten instellingen, dochtermaatschappijen of samenwerkingsvennootschappen betreft. Het voorziet tevens in de aanwijzing van de ambtenaren die met dat toezicht belast zijn. Het gaat uitsluitend om bevoegdheden van de Minister voor Wonen en Rijksdienst.

Met het verlenen van het mandaat op grond van dit besluit wordt gelijkgesteld de verlening van volmacht, de bevoegdheid om namens de minister privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten. Tevens wordt met het verlenen van mandaat gelijkgesteld de verlening van machtiging, de bevoegdheid om namens de minister handelingen te verrichten die noch een besluit noch een privaatrechtelijke handeling zijn.

Toezicht op de woningcorporaties

Per 1 juli 2015 is de Herzieningswet toegelaten instellingen van kracht. Met dit wetsvoorstel is in artikel 60, eerste lid, van de Woningwet een Autoriteit woningcorporaties (verder: autoriteit) ingesteld die onder de minister voor Wonen en Rijksdienst ressorteert¹. Met dit mandaatbesluit wordt invulling gegeven aan artikel 61 van de wet. De toegelaten instellingen en hun dochtermaatschappijen staan op basis van artikel 61, eerste lid, van de Woningwet onder toezicht van de Autoriteit woningcorporaties.

De autoriteit oefent het integrale toezicht op toegelaten instellingen uit dat betrekking heeft op de volgende onderwerpen (artikel 61, tweede lid van de Woningwet):

- de rechtmatigheid van het handelen en nalaten van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- de governance en de integriteit van beleid en beheer van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- het behoud van de financiële continuïteit van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- het beschermen van het maatschappelijk bestemd vermogen van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- de solvabiliteit en de liquiditeit van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- de kwaliteit van het financieel risicomanagement, het financieel beheer, de financiële aansturing en de financiële verantwoording van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen;
- de compensatie, waaronder mede is begrepen de naleving van artikel 48, alsmede artikel 49, eerste en tweede lid, dan wel van de artikelen 49, eerste lid, 25b, eerste lid, van de Mededingingswet, en de andere situaties waarin toegelaten instellingen of samenwerkingsvennootschappen meer compensatie zouden kunnen ontvangen dan hen toekomt.

Ten aanzien van deze onderwerpen is de autoriteit op basis van artikel 61, derde lid, van de Woningwet belast met de volgende taken:

- het risicogericht beoordelen van het beleid en beheer van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen, en het aan hen doen toekomen van dat oordeel;
- het risicogericht beoordelen van het functioneren van de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen in het algemeen en
- het desgevraagd en uit eigen beweging informeren van Onze Minister over ontwikkelingen omtrent de toegelaten instellingen en de dochtermaatschappijen die in het belang van het toezicht zijn, en het op grond daarvan doen van voorstellen.

De autoriteit oefent deze taken onafhankelijk uit. Met het oog hierop zijn verschillende waarborgen in de wet opgenomen voor een onafhankelijke taakuitoefening, zoals:

- De autoriteit wordt in organisatie en aansturing gescheiden gepositioneerd van het beleidsonderdeel van het departement en heeft rechtstreekse toegang tot de minister;
- De autoriteit bepaalt zelfstandig de informatiebehoefte voor de uitoefening van haar taken;
- In het geval dat de Minister aanwijzingen wil geven aan de autoriteit doet hij dit slechts in schriftelijke vorm onder mededeling daarvan aan beide kamers der Staten-Generaal. Deze

¹ TK 2014-2015, 33 966, nr. 27.

vereisten gelden niet voor aanwijzingen die betrekking hebben op beheersmatige aspecten van de autoriteit. De aanwijzingen kunnen in geen geval betrekking hebben op de toezichtbeoordelingen van de autoriteit, noch op de wijze waarop en de methoden waarmee deze oordelen tot stand komen;

- Rapporten betreffende individuele toegelaten instellingen worden door de autoriteit openbaar gemaakt;
- Algemene rapporten betreffende de sector worden door de autoriteit aangeboden aan de minister die deze – al dan niet voorzien van zijn bevindingen – onverwijld en in ongewijzigde vorm naar de Tweede Kamer zendt, of worden door de autoriteit zelf openbaar gemaakt.

Inrichting autoriteit

De autoriteit zal een onderdeel van de Inspectie Leefomgeving en Transport worden. De inspecteur-generaal wordt mandaat en machtiging verleend om een organisatieonderdeel daarvoor vast te stellen en de werkzaamheden uit te voeren. De brief van 5 februari van de minister voor Wonen en Rijksdienst aan de Tweede Kamer inzake de autoriteit en de beantwoording van Kamervragen naar aanleiding van deze brief vormen het kader waarbinnen deze inrichting zal plaatsvinden.

Als randvoorwaarde voor het mandaat en machtiging aan de inspecteur-generaal van de ILT geldt naast het mandaatbesluit tevens de brief van de minister voor Wonen en Rijksdienst aan de inspecteur-generaal van 15 juni 2015 (nr. 2015-0000329404), onder andere betrekking hebbend op de positionering van de autoriteit als domein met directeur binnen de ILT; de rechtstreekse toegang van de directeur van de autoriteit tot de minister; de opstelling van een toezichtvisie; en de externe herkenbaarheid van de autoriteit. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie van de leden Verhoeven en van Vliet² inzake de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van de autoriteit. Bij brief van 22 juni 2015 (nr. ILT-2015/45631) heeft de inspecteur-generaal schriftelijk ingestemd met mandatering en randvoorwaarden.

Bevoegdheden autoriteit

Ter uitoefening van deze taken door de Autoriteit woningcorporaties worden onder meer de volgende bevoegdheden op grond van Hoofdstuk IV van de Woningwet, Het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015 (BTIV) en Regeling toegelaten instellingen volkshuisvesting 2015, aan de inspecteur-generaal van de ILT gemandateerd:

- Het nemen van een besluit inzake de (weigeren tot) toelating van instellingen. Het nemen van een besluit tot intrekking van de toelating van instellingen vormt geen onderdeel van het mandaat aan de autoriteit;
- Het nemen van een besluit om een voorgenomen verbinding van toegelaten instellingen goed te keuren of te weigeren;
- Het nemen van een besluit dat een samenwerkingsvennootschap feitelijk werkzaam kan zijn in een andere gemeente dan de gemeenten waarin de toegelaten instelling werkzaam is;
- Het nemen van een besluit inzake de toekenning van een ontheffing op het verbod voor toegelaten instellingen om vermogen te verschaffen aan een verbonden onderneming, na de oprichting daarvan;
- Het nemen van een besluit om (de wijziging van) de statuten of akte van toegelaten instellingen en verbonden ondernemingen goed of af te keuren;
- Het geven van een zienswijze inzake de geschiktheid en betrouwbaarheid van bestuurders en leden van de raad van toezicht;
- Het nemen van een besluit om de bestuursbesluiten genoemd in artikel 27 van de wet goed te keuren;
- Het nemen van een besluit om een commissaris of raad van toezicht voor te dragen voor ontslag bij ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam of het nemen van een schorsingsbesluit;
- Het beoordelen van de prognose- of verantwoordingsinformatie zoals aangeleverd door toegelaten instellingen (o.a. jaarstukken en accountantsrapportage);
- Het nemen van een besluit inzake het indienen van een enquêteverzoek over de interne gang van zaken binnen toegelaten instellingen;
- Het nemen van een besluit inzake de goedkeuring van het verzoek van toegelaten instellingen om feitelijk werkzaam te zijn in een Nederlandse gemeente of in de directe nabijheid van Nederland;
- Het nemen van een besluit inzake goedkeuring van voornemens van toegelaten instellingen voor het verrichten van niet-daeb werkzaamheden (markttoets);

² TK 2014-2015, 29 453, nr. 379.

- Het nemen van een besluit inzake de goedkeuring van een administratieve scheiding of juridische splitsing;
- Het nemen van een besluit inzake het openbaar aanbieden van aandelen van toegelaten instellingen in een woningvennootschap;
- Het nemen van een besluit inzake de goedkeuring van een voorgenomen fusie of splitsing door toegelaten instellingen;
- Het nemen van een besluit inzake de goedkeuring van een financieel reglement van toegelaten instellingen;
- De uitvoering van de heffing van de kosten van het toezicht die bij toegelaten instellingen in rekening worden gebracht. Daartoe doet de toezichthouder een voorstel voor de begroting en bijbehorende totale heffingsbedrag, die ter goedkeuring worden voorgelegd aan de minister. Kosten als gevolg van het geven van een aanwijzing, het instellen van een externe toezichthouder, het betalen van een geldsom ten laste van ontvangen compensatie of een opgelegde last onder dwangsom of bestuurlijke boete worden afzonderlijk aan de desbetreffende toegelaten instelling in rekening gebracht door de toezichthouder.
- Het nemen van een besluit in het kader van het overgangsrecht over de goedkeuring van een voorstel tot administratieve scheiding of juridische splitsing en het verlengen van het tijdvak waarbinnen het voorstel moet zijn gedaan. Voorts kan de toezichthouder het tijdvak waarbinnen dochtermaatschappijen in overeenstemming met de wet gebracht dienen te zijn, verlengen met ten hoogste twee jaar. Tevens kan gelet op het overgangsrecht een besluit worden genomen om het tijdvak met ten hoogste een jaar te verlengen, waarbinnen een toegelaten instelling dient aan te tonen dat de voorschriften voor het aanbrengen van een administratieve scheiding of juridische splitsing niet op de betreffende toegelaten instelling van toepassing is, gelet op de beperkte omvang van de jaaromzet of het percentage niet-daeb werkzaamheden.

Bevoegdheden autoriteit direct volgend uit de Woningwet

Naast de bevoegdheden die de autoriteit gemandateerd krijgt op grond van dit besluit, volgt uit artikel 61, vijfde lid, van de wet dat de autoriteit onder meer mandaat verleend wordt om besluiten te nemen:

- Dat een toegelaten instelling geen compensatie toekomt voor niet-daeb werkzaamheden in relatie tot het beoordelen van het (doen) naleven van de voorschriften voor toewijzing van 90 procent van de vrijkomende woningen aan huurders uit de doelgroep;
 - Over het geven van een aanwijzing om een of meer handelingen te verrichten of na te laten;
 - Over het aanstellen van een externe toezichthouder;
 - Over het betalen van een geldsom ten laste van onterecht ontvangen compensatie;
- Over het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete.

Het verzoek aan de rechtbank tot het benoemen van een bewindvoerder voor toegelaten instellingen (artikel 61h, en de artikelen waarin verwezen wordt naar bewindvoering (artikel 61k en 61l van de Woningwet) en het intrekken van de toelating van een toegelaten instelling vormt geen onderdeel van de bevoegdheden van de autoriteit op grond van dit mandaat.

Eindafrekening van nog lopende toekenningen inzake Bijzondere projectsteun

Met het inwerking treden van de Woningwet per 1 juli 2015, houdt het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV) op te bestaan. Tevens geldt vanaf die datum het Besluit CFV niet meer. Daarmee vervalt de juridische grondslag voor de eindafrekening en/of terugvordering van reeds verstrekte subsidies inzake Bijzondere Projectsteun (Bps), zoals bedoeld in artikel 4:57 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Op grond van artikel III, zevende lid van de Woningwet treedt de minister voor Wonen en Rijksdienst in de plaats van het Centraal Fonds Volkshuisvesting en kan de minister daarom worden beschouwd als het bevoegd gezag voor de afhandeling van de eindafrekeningen inzake Bijzondere Projectsteun (Bps). Met artikel 3, eerste lid, laatste volzin van dit mandaatbesluit wordt hiervoor mandaat en machtiging verleend aan de autoriteit.

Toezicht op de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alleen voor zover het toegelaten instellingen betreft

Voor de krachtens artikel 19, eerste lid, van de Woningwet toegelaten rechtspersonen, toegelaten instellingen die uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting werkzaam zijn, geldt dat alle bij de instelling werkzaam zijnde topfunctionarissen moeten vallen binnen de van toepassing zijnde norm voor bezoldiging. Daarnaast moeten alle bezoldigingen van topfunctionarissen, en van niet-topfunctionarissen wiens bezoldiging het maximumnormbedrag van de WNT overschrijdt, (gemotiveerd) openbaar worden gemaakt. Met dit besluit verleent de minister voor Wonen en Rijksdienst

mandaat en machtiging voor het toezicht en handhaving van deze normen aan de autoriteit.

WNT-instellingen kunnen onterechte bezoldigingen boven de norm, voor zover deze niet onder het overgangsrecht vallen of waarvoor door de minister niet op basis van artikel 2.4 of 2.5 van de WNT een uitzondering is gemaakt, corrigeren. Pas nadat een instelling geen correctie heeft willen doorvoeren kan een handhavingstraject worden ingezet op grond van de artikelen 5.4, 5.5 en 5.6 van de WNT (door middel van het opleggen van een last onder dwangsom gericht op terugbetaling aan de instelling of in het uiterste geval invordering t.b.v. de staatskas).

Artikel 14

Gelet op de nieuwe Woningwet en dit mandaatbesluit wordt het Besluit mandatering aan ILT van handhavingsbevoegdheden en aanwijzing van toezichthouders op het terrein van BZK-wetgeving (Staatscourant 2014, nr. 7046, gepubliceerd op 11 maart 2014) aangepast. Hierdoor ziet het aangepaste mandaatbesluit gepubliceerd in de Staatscourant op 11 maart 2014 nog slechts op het mandateren van de handhavingsbevoegdheden van de minister voor Wonen en Rijksdienst aan de inspecteur-generaal van de Inspectie Leefomgeving en Transport ten aanzien van overtredingen van het verbod als bedoeld in artikel 120, tweede lid, van de Woningwet en het aanwijzen van toezichthouders belast met het toezicht op de naleving van dat verbod. Het houden van toezicht op de naleving van het verbod in artikel 120, tweede lid, van de Woningwet, houdt onder andere in het toezien op de regels rond CE-markering en bijbehorende prestatieverklaringen zoals bedoeld in de verordening bouwproducten. Daarnaast wordt toezicht gehouden op de regels uit het Besluit energieprestatie gebouwen, bijvoorbeeld voor zover het gaat om de aanwezigheid van energielabels bij oplevering, verkoop en nieuwe verhuur van gebouwen, de validatie van de erkende deskundige bij het energielabel voor woningen, de verplichte keuring van airconditioningsystemen, de zichtbaarheid van het energielabel in overheidsgebouwen en overige publiek toegankelijke gebouwen.

*De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
S.A. Blok*

Aan de Secretaris-Generaal van de
Europese Commissie

Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Nederland
www.minbuza.nl

Contactpersoon

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@minbuza.nl

Onze referentie
DJZ/ER

Datum 14 juli 2015

Betreft Artikel 258 VWEU; zaaknummer 2012/0388, richtlijn 2010/31/EU
(energieprestatie gebouwenerschikking): aanvulling antwoord

In aanvulling op de brief van 30 juni 2015, kenmerk INF(2015)110393, met een antwoord op het aanvullend met redenen omkleed advies in zaak 2012/0388 wegens niet-kennisgeving van de maatregelen tot omzetting in nationaal recht van Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen, heeft Nederland nog recente ontwikkelingen te melden.

Sedert de verzending van het Nederlandse antwoord op 30 juni 2015 heeft Nederland de wet van 20 maart 2015 tot wijziging van de Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting, waarmee artikel 27 van de richtlijn mede is omgezet en die in werking is getreden per 1 juli 2015, genotificeerd (MNE(2015)54973).

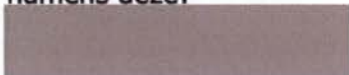
Verder wil de Nederlandse regering u laten weten dat de ontwerpbesluiten tot wijziging van het Bouwbesluit 2012 en het Besluit energieprestatie gebouwen op 10 juli 2015 zijn besproken en goedgekeurd door de ministerraad (bijlagen 1 en 2). Genoemde besluiten zijn op 13 juli 2015 aangemeld ter voldoening aan de notificatieverplichting zoals deze voortvloeit uit artikel 8, eerste lid, van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de Informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217).

Het ontwerpbesluit tot wijziging van het Bouwbesluit zal nu eerst worden toegezonden aan beide kamers der Staten-Generaal en het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen zal nu om advies worden toegezonden aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Op basis van deze stappen zullen de besluiten naar verwachting in het najaar van 2015 kunnen worden vastgesteld.

Tevens wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om u ten overvloede te laten weten dat in de nummering van de bijlagen bij het Nederlandse antwoord van 30 juni een bijlage (3) lijkt te ontbreken. De bijlagen zijn wel volledig, alleen is in de opsomming het cijfer 3 per abuis overgeslagen.

De Nederlandse regering vertrouwt erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
namens deze:

Datum:
14 juli 2015

Concept 10 juli 2015

Besluit van... 2015, houdende wijziging van het Bouwbesluit 2012 betreffende de implementatie van de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz.enz.enz.

Op de voordracht van Onze Minister voor Wonen en Rijksdienst van....., nr....., CZW;

Gelet op de artikelen 2 en 120 van de Woningwet en 2.2, 2.7, 2.9, 4.1, 6, 7.3 en 9.1 van richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking) (PbEU L153/13);

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xx 2015, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister voor Wonen en Rijksdienst van 2015, nr., CZW;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Bouwbesluit 2012 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Na de definitie van "bezwijken" wordt een definitie ingevoegd, luidende:

bijna energieneutraal gebouw: gebouw met een zeer hoge energieprestatie, waarbij de dicht bij nul liggende of zeer lage hoeveelheid energie die is vereist in zeer aanzienlijke mate wordt geleverd uit hernieuwbare bronnen die deels ter plaatse of dichtbij uit hernieuwbare bronnen wordt geproduceerd;

2. Na de definitie van "bouwconstructie" wordt een definitie ingevoegd, luidende:

bouwschil: de geïntegreerde onderdelen die de binnenruimte van een gebouw scheiden van de buitenwereld;

3. Na de definitie van "NVN" wordt een definitie ingevoegd, luidende:

onderdeel van een gebouw: technisch bouwsysteem of een onderdeel van de bouwschil;.

B

Tabel 5.1 komt te luiden:

Tabel 5.1

gebruiksfunctie		leden van toepassing																								grenswaarde				
		energieprestatiecoëfficiënt							thermische isolatie								luchtvolumestroom		onverwarmde gebruiksfunctie verbouw					tijdelijk bouwwerk		energieprestatiecoëfficiënt		thermische isolatie		
artikel	5.2	5.3							5.4								5.5					5.6		5.7		5.2		5.3		
lid	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	3	4	5	*	1, 2 en 3 [-]	1 en 5 [m².K/W]	2	3 en 4		
1 Woonfunctie																														
a woonwag	1	-	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	3	4	5	*	1,3	2,5	2,5	2,5		
b andere woonfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	3	4	5	*	0,4	4,5	6,0	3,5		
2 Bijeenkomstfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	-	4	5	*	1,1	4,5	6,0	3,5		
3 Celfunctie																														
a in een cellengebouw	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5		
b andere celfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5		
4 Gezondheidszorgfunctie																														
a met bedgebed	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	1,8	4,5	6,0	3,5		
b andere gezondheidszorgfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	0,8	4,5	6,0	3,5		
5 Industriefunctie	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	-	4	5	*	-	4,5	6,0	3,5		
6 Kantoorfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	0,8	4,5	6,0	3,5		
7 Logiesfunctie																														
a in een logiesgebouw	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	1	4,5	6,0	3,5		
b andere logiesfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	-	4	5	*	1,4	4,5	6,0	3,5		
8 Onderwijsfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	-	1	2	-	4	5	*	0,7	4,5	6,0	3,5		
9 Sportfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	-	4	5	*	0,9	4,5	6,0	3,5		
10 Winkelfunctie	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	*	1	2	-	4	5	*	1,7	4,5	6,0	3,5		
11 Overige gebruiksfunctie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
12 Bouwwerk geen gebouw zijnde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		

C

Artikel 5.2 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid wordt een volzin toegevoegd, luidende:

De in de tabel aangegeven waarde voor een gebruiksfunctie wordt tenminste om de vijf jaar getoetst, en zo mogelijk aangepast aan de technische ontwikkelingen.

2. Na het derde lid worden vier leden toegevoegd, luidende:

4. Indien bij een gebruiksfunctie gebruik kan worden gemaakt van een energie-infrastructuur op gebiedsniveau als bedoeld in NVN 7125, dan zal bij de bepaling van de energieprestatiecoëfficiënt de technische, functionele en economische haalbaarheid in overweging worden genomen. De resultaten van deze overwegingen worden gedocumenteerd en beschikbaar gehouden voor controle.
5. Nieuwe gebouwen waarvan de overheid eigenaar is en waarin overheidinstanties zijn gevestigd zijn na 31 december 2018 bijna energieneutraal.
6. Nieuwe gebouwen, anders dan de in het vijfde lid bedoelde gebouwen, zijn na 31 december 2020 bijna energieneutraal.
7. Bij ministeriële regeling kunnen voorschriften worden gegeven over het in het vierde tot en met zesde lid bepaalde.

D

Artikel 5.6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot derde tot en met vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

2. In afwijking van het eerste lid geldt bij het vernieuwen of vervangen van isolatielagen een warmteweerstand van ten minste $2,5 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$ voor een vloer, $1,3 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$ voor een gevel en $2,0 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$ voor een dak, bepaald volgens NEN 1068 en bij het vernieuwen of vervangen van ramen, deuren en kozijnen een warmtedoorgangscoefficiënt van ten hoogste $2,2 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$ bepaald volgens NEN 1068. Indien het rechtens verkregen niveau een betere energieprestatie heeft, dan geldt het rechtens verkregen niveau.

2. In het vijfde lid (nieuw) wordt "derde lid" vervangen door: vierde lid.

Artikel II

1. Dit besluit, met uitzondering van artikel I onderdeel C, artikel 5.2, vijfde en zesde lid, treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.
2. Artikel I, onderdeel C, artikel 5.2, vijfde lid, treedt in werking met ingang van 31 december 2018.
3. Artikel I, onderdeel C, artikel 5.2, zesde lid, treedt in werking met ingang van 31 december 2020.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

S.A. Blok

Nota van toelichting

I Algemeen

1. Inleiding

Aanleiding voor deze wijziging van het Bouwbesluit 2012 is de implementatie van richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking). Deze herziene richtlijn energieprestatie gebouwen (hierna ook richtlijn of herziene EPBD) bevat een nadere uitwerking en aanscherping van de eerdere richtlijn van 16 december 2002 en heeft als oogmerk de energie-efficiëntie in de gebouwde omgeving verder te stimuleren. De in de herziene EPBD geformuleerde Europese doelstellingen zijn mede richtinggevend voor het Plan van aanpak Energiebesparing Gebouwde omgeving dat 25 februari 2011 aan de Tweede Kamer is gezonden (Kamerstukken II 2010/11, 30 196, nr. 131), voor het zogenoemde Lente-akkoord Energiezuinige Nieuwbouw dat op 28 juni 2012 is afgesloten tussen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Bouwend Nederland, Neprom, NVB en Aedes en voor het Energieakkoord voor duurzame groei dat de overheid met ruim 40 betrokken organisaties op 6 september 2013 heeft afgesloten. Ter implementatie van deze richtlijn zijn eerder de Woningwet, het Besluit energieprestatie gebouwen, het Bouwbesluit 2012, alsmede de Regeling energieprestatie gebouwen en de Regeling Bouwbesluit 2012 gewijzigd. Met de onderhavige wijziging van het Bouwbesluit 2012 worden een aantal eerder nog ontbrekende begripsbepalingen uit de herziene EPBD omgezet. Ook is een voorschrift opgenomen met betrekking tot het bouwen met het gebruikmaken van een zogenoemde gebiedsmaatregel. Verder zijn voorschriften opgenomen waarmee artikel 9.1 van de richtlijn inzake het bijna energieneutraal zijn van nieuwe gebouwen met ingang van 31 december 2018 (voor overheidsgebouwen) respectievelijk 31 december 2020 (voor overige gebouwen) is omgezet en is het voorschrift op grond waarvan de energieprestatiecoëfficiënt (EPC) geldt (artikel 5.2, eerste lid, van het Bouwbesluit 2012) aangevuld met een verdere verduidelijking wat betreft de toetsing van die waarde. Tot slot is een voorschrift opgenomen met betrekking tot het stellen van minimum eisen wanneer een tot de gebouwschil behorend onderdeel wordt vervangen. Met deze wijzigingen wordt een verdere bijdrage geleverd aan de doelstellingen van de herziene EPBD. Het voornemen is dit wijzigingsbesluit zo spoedig mogelijk, naar verwachting najaar 2015, in werking te laten treden.

In onderdeel 5 van dit algemeen deel van de toelichting is een transponeringstabel opgenomen met een overzicht van de voor de implementatie van de herziene EPBD benodigde wijzigingen in de regelgeving.

2. Notificatie

Het ontwerpbesluit is op xxxx 2015 gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen (notificatienummer 2015/xxx/NL) ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217). De meeste bepalingen van dit besluit bevatten mogelijk technische voorschriften in de zin van deze richtlijn (notificatierichtlijn). Deze bepalingen zijn verenigbaar met het vrije verkeer van goederen; zij zijn evenredig en waar nodig voorzien van een gelijkwaardigheidsbepaling met het oog op de wederzijdse erkenning (zie artikel 1.3 van het Bouwbesluit 2012).

Van de Commissie pm.

Melding aan het Secretariaat van de Wereldhandelsorganisatie ingevolge artikel 2, negende lid, van de op 15 april 1994 te Marrakech tot stand gekomen Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen (Trb. 1994, 235) heeft niet plaatsgevonden nu in casu geen sprake is van significante gevolgen voor de handel.

3. Regeldruk

Algemeen

De regeldruk effecten zijn in kaart gebracht in het onderzoek naar de Regeldruk aanpassing Bouwbesluit 2012 en Besluit energieprestatie gebouwen (Sira, 6 juli 2015). Er zijn geen regeldrukeffecten voor het omzetten van de eerder ontbrekende begripsbepalingen uit de herziene EPBD en de verplichting dat uiterlijk 31 december 2020 alle nieuwe gebouwen (en 31 december 2018 voor nieuwe gebouwen waarin overheidsinstanties zijn gehuisvest) bijna-energie neutraal zijn.

Overigens wordt opgemerkt dat de regeldrukeffecten bestuurlijke lasten niet relevant zijn voor de nationale doelstelling vermindering regeldruk van het kabinet. De effecten voor de administratieve lasten en de nalevingskosten in principe wel. Aangezien het bij dit laatste om een relatief zeer laag bedrag gaat, is het totale effect op de nationale doelstelling van de vermindering van de regeldruk zeer beperkt.

Nalevingskosten

Dit wijzigingsbesluit leidt in theorie tot hogere nalevingskosten, omdat er voortaan extra eisen aan een verbouwing worden gesteld. Het gaat hier om de meerkosten ten opzichte van de huidige eisen die zijn gemoeid met het vervangen van bijvoorbeeld ramen. Voor burgers brengen deze nadere eisen een toename in de kosten van tussen de € 32 miljoen en € 128 miljoen per jaar met zich mee. Voor bedrijven betekent deze maatregel een toename van de nalevingskosten tussen € 12 miljoen en € 48 miljoen per jaar. In de praktijk zullen deze nalevingskosten echter niet of nauwelijks worden opgemerkt, omdat op dit moment in de meeste gevallen al gewerkt wordt met materialen die voldoen aan deze nieuwe eisen.

Administratieve lasten

Wat betreft de administratieve lasten is er een toename te constateren vanwege een verplichte extra toetsing op de technische, functionele en economische haalbaarheid van het gebruik van een energie-infrastructuur (gebiedsmaatregel) en het bijhouden van de documentatie van deze toetsing. In de praktijk overweegt een bouwer deze gebiedsmaatregelen nu al om te komen tot de sedert 1 januari 2015 een verplichte EPC van 0,4. De verplichting om deze overweging vast te leggen en beschikbaar te houden voor controle is nieuw. Dit gaat voor woningbouw gemoeid met een toename van de structurele administratieve lasten van € 22.500 per jaar voor burgers (uitgaande van aanvragen geïnitieerd door burgers) en €153.000 per jaar voor bedrijven (uitgaande van 3.400 aanvragen geïnitieerd door bedrijven). Ook vergunningen voor meerdere woningen tegelijk zijn in dit aantal opgenomen. De reden dat burgers en bedrijven deze lasten dragen, is dat de bouwer of aannemer uiteindelijk deze extra kosten doorbelast. Er is uitgegaan van circa 1 uur per aanvraag. Voor utiliteitsgebouwen gaat het vastleggen en beschikbaar houden voor controle van de overwogen gebiedsmaatregelen gepaard met een toename van de administratieve lasten voor bedrijven van € 513.000 per jaar. Hierbij is uitgegaan van een aanvullende tijdsbesteding van 2 uur en 5.700 vergunningaanvragen per jaar voor nieuwe utiliteitsgebouwen.

Bestuurlijke lasten

De bestuurlijke lasten zullen voor de rijksoverheid jaarlijks toenemen met €2.240 vanwege het eens in de vijf jaar toetsen en zo mogelijkheid aanpassen van de EPC aan de laatste technische ontwikkelingen om tot bijna energieneutrale gebouwen te komen.

4. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het ontwerpbesluit is beoordeeld aan de hand van de standaardtoets op handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUF-toets).

Dit leidde niet tot aanpassing van het besluit.

5. Transponeringsstabel Richtlijn nr. 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (PbEU L153/13)

Bepaling in richtlijn 2010/31/EU	Bepaling in implementatieregelgeving of in bestaande regelgeving
Artikel 1 Onderwerp	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het artikel benoemt onderwerp en voorschriften waarop de richtlijn betrekking heeft.
Artikel 2 Definities	Geïmplementeerd in artikel 1.1 van het Bouwbesluit 2012, artikel 1.1 van het Besluit energieprestatie gebouwen, onderdeel A van de wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen die is voorzien voor najaar 2015 en onderdeel A van het voorliggende wijzigingsbesluit
Artikel 3 Vaststelling methode voor berekening energieprestatie gebouwen	Geïmplementeerd met artikel 5.2 van het Bouwbesluit 2012.
Artikel 4 Vaststelling minimumeisen voor de energieprestaties	Geïmplementeerd met afdeling 5.1 van het Bouwbesluit 2012. Onderdeel C van het voorliggende wijzigingsbesluit, waarmee artikel 5.2 wordt aangevuld. De uitzonderingen die mogelijk zijn op basis van artikel 4, tweede lid, zijn opgenomen in artikel 2.2 van het Besluit energieprestatie gebouwen.
Artikel 5 Berekening kostenoptimale niveaus van de minimumeisen inzake energieprestatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het eerste lid en vierde lid betreffen activiteiten door de Europese Commissie. Het tweede en derde lid hebben betrekking op het indienen van een verslag door de lidstaten. Dat verslag is door Nederland op 20 maart 2013 ingediend.
Artikel 6 Nieuwe gebouwen	Deels geïmplementeerd met afdeling 5.1 van het Bouwbesluit 2012. Met onderdeel C van het voorliggende wijzigingsbesluit worden het eerste lid, tweede alinea, en het tweede en derde lid omgezet.

Artikel 7 Renovatie bestaande gebouwen	Ingrijpende renovatie is geïmplementeerd met artikel 5.6, derde lid, van het Bouwbesluit 2012. De derde alinea wordt omgezet met onderdeel D van het voorliggende wijzigingsbesluit.
Artikel 8 Technische bouwsystemen Eerste lid systeemeisen	Geïmplementeerd met afdeling 6.13 van het Bouwbesluit 2012.
Artikel 8, tweede lid Slimme meetsystemen	Geïmplementeerd met het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen.
Artikel 9 Bijna-energie neutrale gebouwen	Vanaf 1 januari 2015 regelmatige aanscherping van de energieprestatiecoëfficiënt en van de isolatiewaarde (tabel 5.1 van het Bouwbesluit 2012). Met onderdeel C van het voorliggende wijzigingsbesluit wordt het eerste lid van artikel 5.2 aangevuld, zie ook hierboven de omzetting van artikel 4. Verder zijn in onderdeel C van het voorliggende wijzigingsbesluit aan artikel 5.2 twee leden toegevoegd met betrekking tot het bijna energieneutraal zijn van nieuwe gebouwen met ingang van 31 december 2018 (overheidsgebouwen) en 31 december 2020 (overige gebouwen).
Artikel 10 Financiële stimulansen en marktbelemmeringen	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. In het kader van het eerste en tweede lid heeft Nederland op 30 april 2014 een lijst van maatregelen aan de Europese Commissie verstuurd. Het derde tot en met vijfde lid hebben betrekking op activiteiten door de Europese Commissie. Uit de rapportage in het kader van het tweede lid en de vigerende regelgeving van het Bouwbesluit 2012 blijkt dat in Nederland bij het verstrekken van prikkels voor de bouw of de ingrijpende renovatie rekening wordt gehouden met de kostenoptimale niveaus van energieprestatie. Het zevende lid betreft een constatering dat bepalingen van de richtlijn geen beletsel vormen om prikkels boven kostenoptimale niveaus te stellen.
Artikel 11 Energieprestatiecertificaten Eerste tot en met vierde, zesde en zevende lid	Artikelen 1.1, eerste lid, en 2.4 van het Besluit energieprestatie gebouwen, artikel 2, 2a tot en met 2c van de Regeling energieprestatie gebouwen.

	Ter verdere omzetting van de leden twee en drie van artikel 11 wordt het Besluit energieprestatie gebouwen gewijzigd (onderdeel A), wijziging voorzien voor najaar 2015. Er wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de richtlijn biedt op het gebied van representativiteit.
Artikel 11, vijfde lid	Wordt omgezet met onderdeel B van de wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen die is voorzien voor najaar 2015. Daarnaast geeft de rijksoverheid het goede voorbeeld door invulling te geven aan het Energieakkoord om samen met gemeenten projecten voor het verduurzamen van de energievoorziening te stimuleren.
Artikel 11, achtste lid	Artikel 2.1, zevende lid, van het Besluit energieprestatie gebouwen
Artikel 11, negende lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het betreft een activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 12 Afgifte energieprestatiecertificaten	Afdeling 2.1 van het Besluit energieprestatie gebouwen, met een uitwerking in de Regeling energieprestatie gebouwen
Artikel 13 Afficheren van energieprestatiecertificaten	Artikel 2.4 van het Besluit energieprestatie gebouwen
Artikel 14 Keuring van verwarmingssystemen	Wordt niet omgezet in regelgeving. Er is gekozen voor de mogelijkheid van informatieverstrekking aan gebruikers.
Artikel 15 Keuring van airconditioningsystemen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen. Nadere voorschriften zijn opgenomen in paragraaf 3 van de Regeling energieprestatie gebouwen.
Artikel 16 Verslagen over keuring van verwarmings- en aircosystemen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen.

Artikel 17 Onafhankelijke deskundigen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen. Nadere voorschriften zijn opgenomen in paragraaf 3 van de Regeling energieprestatie gebouwen.
Artikel 18 Onafhankelijk controlesysteem (volgens bijlage II)	Op grond van artikel 93 van de Woningwet kan de minister voor Wonen en Rijksdienst ambtenaren aanwijzen voor het houden van toezicht op de verplichtingen die zijn opgenomen in het Besluit energieprestatie gebouwen
Artikel 19 Evaluatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 20 Informatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Er is in het verleden ook veel aan voorlichting gedaan. Het vierde lid betreft een activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 21 Raadpleging	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Er vindt regulier overleg met marktpartijen en lokale overheden plaats.
Artikel 22 Aanpassing van bijlage I aan de technische vooruitgang	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 23 Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 24 Intrekking van de delegatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; is gericht tot het Europees Parlement en de Raad.
Artikel 25 Bezwaren tegen gedelegeerde handelingen	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; is gericht tot het Europees Parlement en de Raad.
Artikel 26 Comitéprocedure	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; heeft betrekking op de Europese Commissie.
Artikel 27 Sancties	Bestuursrechtelijke sancties: last onder bestuursdwang; last onder dwangsom; bestuurlijke boete (wijziging met ingang van 1 juli 2015, zie ook Stb 2015,232). Strafrechtelijke sancties: Wet economische

		delicten (economisch delict); Wetboek van strafrecht (valsheid in geschrifte, oplichting). Civielrechtelijke sancties: Burgerlijk wetboek (wanprestatie).
	Artikel 28 Omzetting	Met inachtneming van de wijziging van het voorliggende ontwerpbesluit en de wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen die ook is voorzien voor najaar 2015, compleet.

II Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Onderdeel A

In de begripsbepalingen van artikel 1.1 is een drietal begrippen afkomstig uit artikel 2 van de herziene EPBD opgenomen.

Bijna energieneutraal gebouw

Een bijna energieneutraal gebouw heeft een zeer lage energiebehoefte. De benodigde energie voor een dergelijk gebouw wordt in zeer aanzienlijke mate geleverd uit hernieuwbare bronnen en wordt deels ter plaatse of dichtbij geproduceerd. De normen voor bijna energieneutrale gebouwen worden met name door drie waarden gekenschetst: een maximale energiebehoefte (in kWh/m².jr), een maximale hoeveelheid primaire energiegebruik (in kWh/m².jr) en een percentage duurzaam (in %).

Bouwschil en onderdeel van een gebouw

Het begrip bouwschil is gedefinieerd als de geïntegreerde onderdelen die de binnenruimte van een gebouw scheiden van de buitenwereld. Het begrip bouwschil is een op een uitwisselbaar met het begrip uitwendige scheidingsconstructie, dat eveneens is gedefinieerd in artikel 1.1 van het Bouwbesluit 2012. Onderdeel van een gebouw is gedefinieerd als technisch bouwsysteem of een onderdeel van de bouwschil.

Onderdelen B, C en D

Artikel 5.2

Aan het eerste lid van artikel 5.2 is een volzin toegevoegd waarmee artikel 4.1, laatste alinea, van de richtlijn is omgezet. In deze volzin is bepaald dat de EPC ten minste eenmaal per vijf jaar wordt getoetst en zo mogelijk aangepast aan de laatste technische ontwikkelingen. Deze verplichting van de overheid om regelmatig te toetsen en aan te scherpen is met name ook van belang om tot bijna energieneutrale gebouwen te komen (artikel 9 van de richtlijn).

Na het derde lid zijn vier leden toegevoegd. Met het nieuwe vierde lid is ter omzetting van artikel 6 van de richtlijn bepaald dat wanneer er gebruik kan worden gemaakt van een energie-infrastructuur op gebiedsniveau als bedoeld in NVN 7125 (ook wel een gebiedsmaatregel genoemd), bij de bepaling van de EPC de technische, functionele en economische haalbaarheid in overweging moeten worden genomen. De resultaten van deze overwegingen moeten worden gedocumenteerd en beschikbaar worden gehouden voor controle.

Met het nieuwe vijfde lid is ter omzetting van artikel 9.1 van de richtlijn bepaald dat nieuwe gebouwen die in eigendom zijn bij de overheid en waarin overheidsinstanties zijn gehuisvest na 31 december 2018 (met ingang van 1 januari 2019) bijna energieneutraal moeten zijn. In het nieuwe zesde lid is bepaald dat alle overige gebouwen na 31 december 2020 (met ingang van 1 januari 2021)

bijna energieneutraal moeten zijn. Voor een toelichting op het begrip bijna energieneutraal wordt verwezen naar de toelichting op onderdeel A. Bij ministeriële regeling zullen zo nodig nadere voorschriften over de concrete invulling kunnen worden gegeven.

Met het zevende lid is bepaald dat bij ministeriële regeling voorschriften kunnen worden gegeven over het in het vierde, vijfde en zesde lid bepaalde.

Artikel 5.6

Na het eerste lid van artikel 5.6 is een lid tussengevoegd waarmee de derde alinea van artikel 7 van de richtlijn is omgezet. Uit artikel 4 van de richtlijn volgt dat in het Bouwbesluit minimumeisen voor de energieprestatie worden vastgesteld voor tot de bouwschil behorende onderdelen van een gebouw die, wanneer zij worden vervangen of vernieuwd, een belangrijk effect op de energieprestatie van de bouwschil hebben. Uit artikel 7 van de richtlijn volgt dat het Bouwbesluit deze minimumeisen moet voorschrijven bij verbouw.

De onderdelen in de bouwschil die een belangrijk effect hebben op de energieprestatie van de bouwschil zijn isolatielagen, ramen, deuren en kozijnen. In het nieuwe tweede lid zijn voor deze onderdelen van de bouwschil minimum eisen voor de energieprestatie vastgelegd die moeten worden gerealiseerd bij het vervangen of vernieuwen van deze onderdelen. Bij het vervangen van andere onderdelen van een bouwschil dan in dit tweede lid, gelden er geen voorschriften, omdat alleen de in dit lid genoemde onderdelen een duidelijk effect hebben op de energieprestatie van de bouwschil.

Als het vernieuwen of vervangen betrekking heeft op de isolatielaag in een vloer, gevel of dak dan geldt een warmteweerstand van respectievelijk ten minste $2,5\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$, $1,3\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$ en $2,0\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$ bepaald volgens NEN 1068. Deze warmteweerstand heeft betrekking op de gehele bouwschil, maar de isolatielaag heeft daarbij de grootste invloed. De in Nederland gehanteerde warmteweerstand bepaald volgens NEN 1068 gaat namelijk uit van de gehele bouwschil. Afhankelijk van de specifieke configuratie van de bouwschil en de bijdrage van de andere onderdelen, volgt daaruit de bijdrage van de isolatielaag. In het algemeen zal de warmteweerstand van de isolatiematerialen ongeveer $2,2\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$, $1,0\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$ respectievelijk $1,7\text{m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$ moeten zijn om aan de eis te voldoen. De exacte waarde volgt uit een projectspecifieke berekening volgens NEN 1068.

Als het gaat om ramen, deuren en kozijnen geldt een warmtedoorgangscoefficiënt van ten hoogste $2,2\text{W}/\text{m}^2\cdot\text{K}$ bepaald volgens NEN 1068. Deze warmtedoorgangscoefficient kan alleen gehaald worden met dubbel HR glas. Omdat bestaande kozijnen met enkel glas niet geschikt zijn voor dubbel glas is er bij dit tweede lid van uitgegaan dat de ramen en deuren altijd gelijk met de kozijnen worden vernieuwd of vervangen.

Tabel 5.1

Tabel 5.1 is overeenkomstig de wijzigingen in de artikelen 5.2 en 5.6 aangepast.

Artikel II

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van onderhavige wijziging van het Bouwbesluit 2012. Met uitzondering van artikel I onderdeel C, artikel 5.2, vijfde en zesde lid, treedt dit besluit in werking op de dag na publicatie in het Staatsblad. Artikel I onderdeel C, artikel 5.2, vijfde en zesde lid, treedt in werking met ingang van 31 december 2018 (het vijfde lid) respectievelijk met ingang van 31 december 2020 (het zesde lid). Bij de inwerkingtreding is geen rekening gehouden met de vaste verandermomenten, ook aan de minimale invoeringstermijn van twee maanden kon, behalve voor de hierboven genoemde uitzondering, niet worden voldaan, gezien het feit dat het hier om implementatie van een richtlijn gaat en het onderwerpen betreft die naar de letter van de richtlijn reeds eerder hadden moeten worden omgezet.

In verband met genoemde invoeringstermijn/voorbereidingstijd voor het bedrijfsleven van twee maanden wordt opgemerkt dat bekendmaking het ontwerp van dit besluit ook heeft plaatsgevonden in het kader van de voorhangprocedure als bedoeld in artikel 2, zesde lid, van de Woningwet, waarmee het onderwerp aan beide Kamers is voorgelegd en dat het ontwerp technisch is genotificeerd in het kader van richtlijn 98/34/EG. Zie ook onderdeel 2 van het algemeen deel van de toelichting.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst.

S.A. Blok

In onderstaande tekst zijn de wijzigingen zoals deze zijn opgenomen in het ontwerpbesluit tot wijziging van het Bouwbesluit 2012 betreffende de implementatie van de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen verwerkt in de artikelen 5.2 en 5.6 van het Bouwbesluit 2012, zoals dit luidt op 26 juni 2015.

Artikel 5.2. Energieprestatiecoëfficiënt

1. Een gebruiksfunctie heeft een volgens NEN 7120 bepaalde energieprestatiecoëfficiënt van ten hoogste de in tabel 5.1 aangegeven waarde. De in de tabel aangegeven waarde voor een gebruiksfunctie wordt tenminste om de vijf jaar getoetst, en zo mogelijk aangepast aan de technische ontwikkelingen.
2. In afwijking van het eerste lid, heeft een gebouw of een gedeelte daarvan dat op niet meer dan een perceel ligt, met meerdere gebruiksfuncties waarvoor volgens het eerste lid een energieprestatiecoëfficiënt geldt, een totaal volgens NEN 7120 bepaald karakteristiek energiegebruik dat niet hoger is dan het totale volgens NEN 7120 bepaalde toelaatbare energiegebruik. Bij het bepalen van het toelaatbare energiegebruik wordt per gebruiksfunctie uitgegaan van de in tabel 5.1 aangegeven waarde.
3. Indien bij toepassing van NEN 7120 gebruik wordt gemaakt van NVN 7125 dan is de waarde van de zonder NVN 7125 bepaalde energieprestatiecoëfficiënt ten hoogste 1,33 maal de in tabel 5.1 aangegeven waarde.
4. Indien bij een gebruiksfunctie gebruik kan worden gemaakt van een energie-infrastructuur op gebiedsniveau als bedoeld in NVN 7125, dan zal bij de bepaling van de energieprestatiecoëfficiënt de technische, functionele en economische haalbaarheid in overweging worden genomen. De resultaten van deze overwegingen worden gedocumenteerd en beschikbaar gehouden voor controle.
5. Nieuwe gebouwen waarvan de overheid eigenaar is en waarin overheidinstanties zijn gevestigd zijn na 31 december 2018 bijna energieneutraal.
6. Nieuwe gebouwen, anders dan de in het vijfde lid bedoelde gebouwen, zijn na 31 december 2020 bijna energieneutraal.
7. Bij ministeriële regeling kunnen voorschriften worden gegeven over het in het vierde tot en met zesde lid bepaalde.

Artikel 5.6. Verbouw

1. Bij het gedeeltelijk vernieuwen of veranderen of het vergroten van een bouwwerk zijn de voorschriften van artikel 5.2 niet van toepassing en de voorschriften van de artikelen 5.3, eerste tot en met vierde lid, en 5.4 van overeenkomstige toepassing, waarbij wordt uitgegaan van het rechtens verkregen niveau voor zover dat niveau voor de warmteweerstand niet lager is dan $1,3 \text{ m}^2 \cdot \text{K/W}$.
2. In afwijking van het eerste lid geldt voor een onderdeel van de bouwschil dat na te zijn vernieuwd of vervangen een duidelijk effect op de energieprestatie van de bouwschil heeft, een warmteweerstand voor een isolatielaag van ten minste $2,5 \text{ m}^2 \text{K/W}$ in een vloer, $1,3 \text{ m}^2 \text{K/W}$ in een gevel en $2,0 \text{ m}^2 \text{K/W}$ in een dak, bepaald volgens NEN 1068 en een warmtedoorgangcoëfficiënt van ten hoogste $2,2 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$ voor ramen, deuren en kozijnen, bepaald volgens NEN 1068. Indien het rechtens verkregen niveau een betere energieprestatie heeft, dan geldt het rechtens verkregen niveau.

3. In afwijking van het eerste lid zijn op het geheel oprichten of geheel vernieuwen van een dakkapel of van een bijbehorend bouwwerk als bedoeld in bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht de voorschriften van artikel 5.2 niet van toepassing, en zijn de voorschriften van de artikelen 5.3, eerste tot en met vierde lid, en 5.4 van overeenkomstige toepassing, waarbij in plaats van het in artikel 5.4 aangegeven niveau van eisen wordt uitgegaan van het rechtens verkregen niveau.
4. In afwijking van het eerste lid zijn op een ingrijpende renovatie als bedoeld in artikel 2 van de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen de voorschriften van artikel 5.2 niet van toepassing en zijn de voorschriften van de artikelen 5.3, eerste tot en met vierde lid, en 5.4 van overeenkomstige toepassing, waarbij in plaats van het in artikel 5.4 aangegeven niveau van eisen wordt uitgegaan van het rechtens verkregen niveau.
5. Bij ministeriële regeling kunnen voorschriften worden gegeven over de in het vierde lid bedoelde ingrijpende renovatie.

Concept 10 juli 2015

Besluit van... 2015, houdende wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen betreffende de implementatie van de herziene richtlijn energieprestatie gebouwen (aanbevelingen energielabel)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz.enz.enz.

Op de voordracht van Onze Minister voor Wonen en Rijksdienst van....., nr....., CZW;

Gelet op de artikelen 120 van de Woningwet en 11 van richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking) (PbEU L153/13);

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van ... 2015, nr.....);

Gezien het nader rapport van Onze Minister voor Wonen en Rijksdienst van 2015, nr., CZW;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Besluit energieprestatie gebouwen wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1.1, eerste lid, komt in de definitie van "energielabel" het derde onderdeel te luiden:

3°. die aanbevelingen voor een kostenoptimale of kosteneffectieve verbetering van de energieprestatie bevat, tenzij er voor een dergelijke verbetering geen redelijk potentieel is ten opzichte van de geldende energieprestatie-eisen. Deze aanbevelingen zijn technisch haalbaar voor het gebouw waarvoor het energielabel is afgegeven en kunnen een raming bieden van de terugverdientijden of kostenvoordelen gedurende de economische levensduur. Deze aanbevelingen omvatten in ieder geval maatregelen betreffende de ingrijpende renovatie van de bouwschil of technische bouwsystemen en maatregelen voor individuele onderdelen van een gebouw zonder dat er sprake is van een ingrijpende renovatie, alsmede een vindplaats voor extra informatie;

B

Na artikel 2.4 wordt een artikel toegevoegd, luidende:

2.5

Een overheidsinstantie voert voor een gebouw in haar eigendom de in het voor dat gebouw afgegeven energielabel opgenomen aanbevelingen uit binnen de geldigheidsperiode van dat energielabel.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

S.A. Blok

Nota van toelichting

I Algemeen

1. Inleiding

Aanleiding voor deze wijziging van het Besluit energieprestatie gebouwen is de implementatie van richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (herschikking). Deze herziene richtlijn energieprestatie gebouwen (hierna ook herziene EPBD) bevat een nadere uitwerking en aanscherping van de eerdere richtlijn van 16 december 2002 en heeft als oogmerk de energie-efficiëntie in de gebouwde omgeving verder te stimuleren. Ter implementatie van deze richtlijn zijn eerder de Woningwet, het Besluit energieprestatie gebouwen (hierna ook BEG), het Bouwbesluit 2012, alsmede de Regeling energieprestatie gebouwen en de Regeling Bouwbesluit 2012 gewijzigd.

Op 1 januari 2008 is het Besluit energieprestatie gebouwen in werking getreden ter implementatie van de richtlijn 2002/91/EG van 16 december 2002 betreffende de energieprestatie van gebouwen, de voorloper van de huidige herziene EPBD. Met de onderhavige wijziging van het BEG worden enkele eerder nog ontbrekende voorschriften uit de herziene EPBD omgezet. Het gaat daarbij om een voorschrift met betrekking tot de in het energielabel (energieprestatiecertificaat) opgenomen aanbevelingen en om een voorschrift met betrekking tot de voortrekkersrol van de overheidsinstanties. Met deze wijzigingen, waarmee de richtlijn overigens strikt wordt geïmplementeerd, wordt een verdere bijdrage geleverd aan de doelstellingen van de herziene EPBD.

In onderdeel 5 van dit algemeen deel van de toelichting is een transponeringstabel opgenomen met een overzicht van de voor de implementatie van de herziene EPBD benodigde wijzigingen in de regelgeving.

2. Notificatie

Het ontwerpbesluit is op xxxx 2015 gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen (notificatienummer 2015/xxx/NL) ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij Richtlijn 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217). De meeste bepalingen van dit besluit bevatten mogelijk technische voorschriften in de zin van deze richtlijn (notificatierichtlijn). Deze bepalingen zijn verenigbaar met het vrije verkeer van goederen en evenredig.

Van de Commissie pm.

Melding aan het Secretariaat van de Wereldhandelsorganisatie ingevolge artikel 2, negende lid, van de op 15 april 1994 te Marrakech tot stand gekomen Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen (Trb. 1994, 235) heeft niet plaatsgevonden nu in casu geen sprake is van significante gevolgen voor de handel.

3. Regeldruk

Algemeen

De regeldruk effecten zijn in kaart gebracht in het onderzoek naar de Regeldruk aanpassing Bouwbesluit 2012 en Besluit energieprestatie gebouwen (Sira, 6 juli 2015).

Nalevingskosten

Dit besluit leidt tot hogere kosten voor burgers en extra nalevingskosten voor bedrijven vanwege de meer uitgebreide informatie die beschikbaar komt op het energielabel. De ontvanger van het energielabel heeft meer tijd nodig om kennis te nemen van de uitgebreidere aanbevelingen. Voor burgers betekent dit een totale toename van de structurele extra van circa 75.000 uur per jaar. Voor bedrijven die panden kopen of huren worden de nalevingskosten met een bedrag van ongeveer € 84.000 per jaar verhoogd.

Administratieve lasten

De administratieve lasten zijn zeer laag, zodat het effect op de nationale doelstelling van de vermindering van de regeldruk zeer beperkt is.

Bestuurlijke lasten

De bestuurlijke lasten voor overheden stijgen naar verwachting met een bedrag van tussen de € 2 miljoen en de € 10 miljoen per jaar, vanwege het uitvoeren van de maatregelen op het energielabel binnen de geldigheidsperiode van dat label. Naar schatting betreft dit zo'n 2.000 gebouwen van met name decentrale overheden die eens in de tien jaar de maatregelen op het energielabel moeten doorvoeren. De specifieke kosten kunnen per gebouw sterk verschillen. Dit is afhankelijk van de reeds genomen maatregelen en de verdere eigenschappen van het gebouw die bepalen welke maatregelen kosteneffectief zijn. Geschat wordt dat deze kosten liggen tussen de € 10.000 en de € 50.000 per verbouwing. Gezien het feit dat de maatregelen kosteneffectief zijn, mag er vanuit worden gegaan dat ze zich terugverdienen. Voor gebouwen van de Rijksoverheid en decentrale overheden met een bruikbaar vloeroppervlak van minimaal 250m² geldt op basis van de Energy Efficiency Directive (EED) al de verplichting om kostenefficiënte energiebesparende maatregelen te nemen. Aangenomen wordt dat de Rijksoverheid de aanbevelingen op het energielabel voor haar gebouwen zal uitvoeren om te komen tot de energiebesparing zoals die wordt gesteld in de EED. Overheidsgebouwen met een bruikbaar vloeroppervlak kleiner van 250m² zijn niet verplicht om een energielabel te hebben en vallen dan ook buiten de reikwijdte van dit artikel.

4. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het ontwerpbesluit is beoordeeld aan de hand van de standaardtoets op handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid (HUF-toets). Dit leidde niet tot aanpassing van het besluit.

5. Transponeringstabel Richtlijn nr. 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (PbEU L153/13)

	Bepaling in richtlijn 2010/31/EU	Bepaling in implementatieregelgeving of in bestaande regelgeving
Artikel 1 Onderwerp		Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het artikel benoemt onderwerp en voorschriften waarop de richtlijn betrekking heeft.
Artikel 2 Definities		Geïmplementeerd in artikel 1.1 van het Bouwbesluit 2012, artikel 1.1 van het Besluit energieprestatie gebouwen, onderdeel A van de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die is voorzien voor najaar 2015 en onderdeel A van het voorliggende wijzigingsbesluit.

Artikel 3 Vaststelling methode voor berekening energieprestatie gebouwen	Geïmplementeerd met artikel 5.2 van het Bouwbesluit 2012.
Artikel 4 Vaststelling minimumeisen voor de energieprestaties	Geïmplementeerd met afdeling 5.1 van het Bouwbesluit 2012. Onderdeel C van de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die voorzien is voor najaar 2015, waarmee artikel 5.2 wordt aangevuld. De uitzonderingen die mogelijk zijn op basis van artikel 4, tweede lid, zijn opgenomen in artikel 2.2 van het Besluit energieprestatie gebouwen.
Artikel 5 Berekening kostenoptimale niveaus van de minimumeisen inzake energieprestatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het eerste lid en vierde lid betreffen activiteiten door de Europese Commissie. Het tweede en derde lid hebben betrekking op het indienen van een verslag door de lidstaten. Dat verslag is door Nederland op 20 maart 2013 ingediend.
Artikel 6 Nieuwe gebouwen	Deels geïmplementeerd met afdeling 5.1 van het Bouwbesluit 2012. Met onderdeel C van de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die voorzien is voor najaar 2015, worden het eerste lid, tweede alinea, en het tweede en derde lid omgezet.
Artikel 7 Renovatie bestaande gebouwen	Ingrijpende renovatie is geïmplementeerd met artikel 5.6, derde lid, van het Bouwbesluit 2012. De derde alinea wordt omgezet met onderdeel D van de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die voorzien is voor najaar 2015.
Artikel 8 Technische bouwsystemen Eerste lid systeemeisen	Geïmplementeerd met afdeling 6.13 van het Bouwbesluit 2012.
Artikel 8, tweede lid Slimme meetsystemen	Geïmplementeerd met het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen.
Artikel 9 Bijna-energieneutrale gebouwen	Vanaf 1 januari 2015 regelmatige aanscherping van de energieprestatiecoëfficiënt en van de isolatiewaarde (tabel 5.1 van het Bouwbesluit 2012). Met onderdeel C van de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die voorzien is voor najaar 2015, wordt het eerste lid van artikel 5.2

		aangevuld, zie ook hierboven de omzetting van artikel 4. Verder zijn in onderdeel C van genoemde wijziging van het Bouwbesluit aan artikel 5.2 twee leden toegevoegd met betrekking tot het bijna energieneutraal zijn van nieuwe gebouwen met ingang van 31 december 2018 (overheidsgebouwen) en 31 december 2020 (overige gebouwen)
Artikel 10	Financiële stimulansen en marktbelemmeringen	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. In het kader van het eerste en tweede lid heeft Nederland op 30 april 2014 een lijst van maatregelen aan de Europese Commissie verstuurd. Het derde tot en met vijfde lid hebben betrekking op activiteiten door de Europese Commissie. Uit de rapportage in het kader van het tweede lid en de vigerende regelgeving van het Bouwbesluit 2012 blijkt dat in Nederland bij het verstrekken van prikkels voor de bouw of de ingrijpende renovatie rekening wordt gehouden met de kostenoptimale niveaus van energieprestatie. Het zevende lid betreft een constatering dat bepalingen van de richtlijn geen beletsel vormen om prikkels boven kostenoptimale niveaus te stellen.
Artikel 11 Energieprestatiecertificaten	Eerste tot en met vierde, zesde en zevende lid	Artikelen 1.1, eerste lid, en 2.4 van het Besluit energieprestatie gebouwen, artikel 2, 2a tot en met 2c van de Regeling energieprestatie gebouwen. Verdere omzetting van de leden twee en drie van artikel 11 vindt plaats met het voorliggende wijzigingsbesluit (onderdeel A). Er wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de richtlijn biedt op het gebied van representativiteit.
Artikel 11, vijfde lid		Wordt omgezet met onderdeel B van het voorliggende wijzigingsbesluit. Daarnaast geeft de rijksoverheid het goede voorbeeld door invulling te geven aan het Energieakkoord om samen met gemeenten projecten voor het verduurzamen van de energievoorziening te stimuleren.
Artikel 11, achtste lid		Artikel 2.1, zevende lid, van het Besluit energieprestatie gebouwen

Artikel 11, negende lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Het betreft een activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 12 Afgifte energieprestatiecertificaten	Afdeling 2.1 van het Besluit energieprestatie gebouwen, met een uitwerking in de Regeling energieprestatie gebouwen
Artikel 13 Afficheren van energieprestatiecertificaten	Artikel 2.4 van het Besluit energieprestatie gebouwen
Artikel 14 Keuring van verwarmingssystemen	Wordt niet omgezet in regelgeving. Er is gekozen voor de mogelijkheid van informatieverstrekking aan gebruikers.
Artikel 15 Keuring van airconditioningsystemen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen. Nadere voorschriften zijn opgenomen in paragraaf 3 van de Regeling energieprestatie gebouwen.
Artikel 16 Verslagen over keuring van verwarmings- en aircosystemen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen.
Artikel 17 Onafhankelijke deskundigen	Artikel 3a1 van het Besluit energieprestatie gebouwen. Nadere voorschriften zijn opgenomen in paragraaf 3 van de Regeling energieprestatie gebouwen.
Artikel 18 Onafhankelijk controlesysteem (volgens bijlage II)	Op grond van artikel 93 van de Woningwet kan de minister voor Wonen en Rijksdienst ambtenaren aanwijzen voor het houden van toezicht op de verplichtingen die zijn opgenomen in het Besluit energieprestatie gebouwen
Artikel 19 Evaluatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.

Artikel 20 Informatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Er is in het verleden ook veel aan voorlichting gedaan. Het vierde lid betreft een activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 21 Raadpleging	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Er vindt regulier overleg met marktpartijen en lokale overheden plaats.
Artikel 22 Aanpassing van bijlage I aan de technische vooruitgang	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 23 Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving. Betreft activiteit van de Europese Commissie.
Artikel 24 Intrekking van de delegatie	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; is gericht tot het Europees Parlement en de Raad.
Artikel 25 Bezwaren tegen gedelegeerde handelingen	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; is gericht tot het Europees Parlement en de Raad.
Artikel 26 Comitéprocedure	Behoeft uit zijn aard geen implementatie in nationale regelgeving; heeft betrekking op de Europese Commissie.
Artikel 27 Sancties	Bestuursrechtelijke sancties: last onder bestuursdwang; last onder dwangsom; bestuurlijke boete (wijziging met ingang van 1 juli 2015, zie ook Stb 2015,232). Strafrechtelijke sancties: Wet economische delicten (economisch delict); Wetboek van strafrecht (valsheid in geschrifte, oplichting). Civielrechtelijke sancties: Burgerlijk wetboek (wanprestatie).
Artikel 28 Omzetting	Met inachtneming van de wijziging van het voorliggende ontwerpbesluit en de wijziging van het Bouwbesluit 2012 die ook is voorzien voor najaar 2015, compleet.

II Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Onderdeel A

Met de wijziging van het derde onderdeel van de definitie van het energielabel is een verdere invulling gegeven aan artikel 11, tweede en derde lid, van de richtlijn. In genoemde leden zijn de randvoorwaarden voor de op het energielabel op te nemen aanbevelingen opgenomen. Het overeenkomstig artikel 2 (voor woningen) en 2a (voor utiliteitsgebouwen) van de Regeling energieprestatiegebouwen te verstrekken label zal voortaan voldoen aan deze nieuwe in de omschrijving van het energielabel opgenomen eisen.

Onderdeel B

Met het voorschrift van artikel 2.5 is invulling gegeven aan artikel 11, vijfde lid, van de herziene EPBD, dat in gaat op de voortrekkersrol van overheidsinstanties op het gebied van de energieprestatie van gebouwen. Op grond van het nieuwe voorschrift moet in die gevallen dat een overheidsinstantie als eigenaar van een gebouw, een energielabel heeft, de overheidsinstantie de in het label opgenomen aanbevelingen opvolgen. Dit betekent dat de overheid in een dergelijk geval binnen de looptijd van het label (10 jaar) de aanbevolen maatregelen moet treffen. Zoals ook uit de toelichting bij onderdeel A blijkt gaat het om aanbevelingen die in het specifieke geval technisch haalbaar zijn en die leiden tot een kostenoptimale of kosteneffectieve verbetering van de energieprestatie.

Artikel II

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van dit besluit, de dag na publicatie in het Staatsblad. Bij de inwerkingtreding is geen rekening gehouden met de vaste verandermomenten. Ook aan de minimale invoeringstermijn van twee maanden kon niet worden voldaan, gezien het feit dat het hier om implementatie van een richtlijn gaat en het onderwerpen betreft die naar de letter van de richtlijn reeds eerder hadden moeten worden omgezet. Overigens wordt opgemerkt dat het ontwerp technisch is genotificeerd in het kader van richtlijn 98/34/EG. Zie ook onderdeel 2 van het algemeen deel van de toelichting.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,

S.A. Blok